

|                    |               |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                               |
|--------------------|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                    |               | Gemeenten die een jaarplan gediagnosticeerd hebben voor een energieklimaatneutraal willen zijn.                                                                                                                                                                  | Concrete korte termijn doelstellingen bij bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed: concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We gaan flexibel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Speciaal opgeleide (korten) kennis-informatiecentra, waar innovatiebedrijven e.d. informatie kunnen innemen specifiek voor deze opgave, of voortstuwingsorganisaties over de opgave                                                                                                                            | Doelgerichte en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of afm.van een fonds voor het behalen van doelstelling |
|                    |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                 | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingsniveau plan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoeveel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Eénkel concrete voornemens voor aardgasvrije woningbouw, of dan niet aangevuld met algemene verwijzing naar plannen om bestaande bouws aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wegmarking                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                                                                                                                                      | 'Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                        |
|                    |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitdrukken doen over maatregelen.                                                                 | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of nieuwsgierig geleend.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, tax)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                         | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                 |
| Gemeente Amsterdam | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2Klimaat-energie-neutraal<br>Amsterdam wil een wezenlijke bijdrage leveren aan het halen van de doelstellingen van Parijs, en heeft daarom de ambitie de CO2 uitstoot in Amsterdam terug te brengen met 55% in 2030 en 85% in 2050. | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie - Herinbouwbare<br>In tenminste één wijk wilt ingezet op energievoorziening in lokale behoeften. Nieuwbouw wonen worden vanaf nu geheel aardgasvrij gebouwd, met warmte van lokale en duurzame bronnen. De gemeente stelt bovendien financiële steun aan de energiestrategie van gebouwen, en draagt de markt uit om energiepositief en circulair te bouwen.                                                                                                                | duurzame energie bestemmingsplan<br>Duurzaamheidsmaatregelen kunnen worden opgenomen in de vestigingsvoorwaarden voor bedrijven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Aardgasvrij (bestand en nieuwbouw)<br>We streven er naar dat Amsterdam in 2040 aardgasvrij wordt. Om een realistische positie op het gebied van de energietransitie en Amsterdam aardgasvrij te realiseren maken we een roadmap met concrete doelen voor deze periode en elk jaar daarna, en we zetten voor voldoende ambtelijke capaciteit in deze collegeperiode gaan drie wijken geheel van het aardgas af. Voor andere wijken worden voorbereidingen getroffen | Verduurzaming gemeentelijke bouw<br>De gemeenteraad heeft een mandaat gegeven om alle onderdelen bij aan onze ambite Amsterdam voor toekomstige generaties om CO2 te reduceren. Bij inkoop en investeringsbeslissingen wordt weggelaten CO2 mee. De gemeente formuleert een ambtelijke doelstelling om gemeentelijk vastgoed klimaatneutraal te maken, waarbij direct begonnen wordt met het klimaatneutraal maken van de meest kansrijke panden.<br><br>Amsterdam gaat een prioriteit maken van het verbeteren van de taximeter. We willen versneld elektrisch vervoer innoveren en volledig uitlootvoorzij in 2025. | Elektrisch rijden<br><br>Communicatie<br>Voor het maken van keuzes is toegankelijke informatie cruciaal. De gemeente Amsterdam zorgt ervoor dat alle inwoners toegang krijgen tot belangrijke keuze informatie. Dat is niet alleen goed voor een sterke lokale democratie maar ook voor het versterken van de zeggenschap van inwoners, besluitvorming, beleid, verantwoording en de besteding van publieke middelen en de resultaten daarvan. De gemeente Amsterdam gaat uit eigen beweging meer informatie openbaar maken. Er komt een informatiecommissaris die samen met de gemeentelijke privacy officer ervoor zorgt dat de uitgangspunten "open levezij" en "privacy by design" worden gewaarborgd, aangevraagd en gehandhaafd. Raadsinformatie, WOC-verzoeken en documenten worden toegankelijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven<br>Niet bewoners, zone-coöperaties, woningverenigingen en corporaties beschikken we alle mogelijkheden<br><br>Er komt een fonds voor de Energieambitie Amsterdam Aardgasvrij dat wordt gevuld met 150 miljoen euro.                              | Budget voor behalen doelstelling<br><br>Er komt een fonds voor de Energieambitie Amsterdam Aardgasvrij dat wordt gevuld met 150 miljoen euro.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                               |
| Den Haag           | Noord-Holland | Deze periode zetten we betekenisvolle en concrete stappen naar het doen van een klimaatneutraal start in 2030.                                                                                                                                                   | In 2021 heeft Den Haag voor elke wijk en elke buurt een concreet plan waarin staat hoe de overstap wordt gemaakt naar duurzame energie en warmte. In lijn met onze ambities maken we streefprestatieafspraken met onze Haagse woningbouwcorporaties.                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Eén wijk gebouw wordt klimaatneutraal en dus zonder aardgas aangeleverd. Bij grootschalige renovaties is aardgasvrij het uitgangspunt. De ambitie is daarnaast om in deze periode 25 duizend tot 30 duizend bestaande woningen van duurzame energie te voorzien.                                                                                                                                                                                                   | Energie-efficiënte, gebruik van hernieuwbare bronnen, efficiënt gebruik van grondstoffen en duurzaamheid worden geborgd in de hele gemeentelijke organisatie. Dit gebeurt door gerichte trainingen, bijvoorbeeld bij aankoop, onderhoud en aanbesteding. We integreren duurzaamheid in onze begrotingscyclus en borgen dat duurzaamheidsaspecten bij alle besluiten meegenomen worden.                                                                                                                                                                                                                                | Door het aanbrengen van meer oplaadpunten voor elektrische auto's, waar dat kan in bestaand straatmeubilair, maken we het in Den Haag mogelijk om het wegpark in snel tempo te verschonen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We gaan kijken hoe we initiatieven als Koninkrijk-Praktijkcentrum Energietransitie, House of Skills, de buurtwerkplaats van Duurzaam Den Haag en andere initiatieven verder kunnen brengen. Zij bieden perspectief op werk aan studenten, zij-innovators, SO-plaatsen, bijstandsgerechtigden en statushouders. | Samen met bewoners en bedrijven gaan we de groene uitdagingen aan, en zetten we dat iedereen ervan kan profiteren. Kruisverbinding faciliteren zij daarbij belangrijk, maar voor iedereen zal er iets veranderen. Wij stimuleren en ondersteunen lokale groene kansen en zorgen voor de noodzakelijke voorwaarden om hun initiatieven tot een succes te maken. Ondernemerschap van burgers en organisaties, of dat nu commercieel is of coöperatief, wordt een belangrijke pijler van de transitie. Daarbij gaan we hun actief ondersteunen. |                                                                                                               |
| Utrecht            | Zuid-Holland  | Utrecht wil koploper zijn als gaat om de verandering naar een duurzame energievoorziening en economie. We versnellen de verandering van onze energiesystemen om zo snel mogelijk klimaatneutraal te worden.                                                      | We hebben afspraken met het Rijk om uiterlijk in 2021 een planning te hebben om Utrecht van het gas af te krijgen. Per buurt moet duidelijk zijn wanneer deze van het gas af gaat en wat het alternatief wordt. Daarbij hoort het zoveel mogelijk plaatsen van zonnepanelen of het beschikbaar stellen van daken voor collectieve zonnepanelen. We vragen de corporaties om de snelle rouwtoestand naar een energieneutrale voorraad, die ruim voor 2050 is uitgevoerd en waarbij de woonlasten voor de huurders per saldo niet stijgen. | In 2030 is het Utrechtse systeem van stadswarmte verduurzamd. Uiterlijk in 2021 leggen we een Utrechts plan van aanpak aan de gemeenteraad voor, waarin staat wanneer welke buurt in Utrecht van het gas af is en wat de alternatieve vorm van verwarming wordt. De Warmtevies uit 2017 blijft het uitgangspunt. Met de Utrechtse woningcorporaties maken we bij de nieuwe Prestatieafspraken ambtelijke afspraken over het verduurzamen van hun vastgoed. Daarbij hoort het zoveel mogelijk plaatsen van zonnepanelen of het beschikbaar stellen van daken voor collectieve zonnepanelen. We vragen de corporaties om de snelle rouwtoestand naar een energieneutrale voorraad, die ruim voor 2050 is uitgevoerd en waarbij de woonlasten voor de huurders per saldo niet stijgen. | In 2030 zijn minimaal 40.000 bestaande woningen van het gas af.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Het gemeentelijk vastgoed is in 2040 volledig verduurd. De gemeentelijke energie-inkoop is in 2030 volledig verduurd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We stimuleren elektrisch rijden stadstrede en plannen meer laadpunten voor elektrische auto's in de hele stad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | We zetten samen met de corporaties energiewebsites in om huurders te informeren over energiebesparing. Dit doen we in de vorm van een beleidskracht. We onderzoeken de mogelijkheden voor uitbreiding buiten de corporatiegebied bijvoorbeeld in de studentenvoedsel.                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Voor de verduurzaming van Utrecht wordt structureel 15 miljoen EUR beschikbaar gesteld.                       |
| Eindhoven          | Utrecht       | Samen met bewoners en bedrijven geven we uitvoering aan een ambitieuze klimaat- en energieplan om als Eindhoven bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen van Parijs. Onze klimaatbegroting is daarbij een volwaardig sturingsinstrument.                       | De gemeenten krijgen een regiefunctie en moeten in 2021 een warmte-transitieplan hebben gemaakt, waarin staat aangegeven welke techniek in welke wijk wanneer moet worden toegepast. Eindhoven staat daarmee voor een grote opgave om ruim 100.000 woningen en alle bedrijfspanden voor 2050 van het aardgas af te halen.                                                                                                                                                                                                                | We starten in buurten waar het aardgasnet aan verandering toe is, waar de woningcorporaties groot-schaalig willen renoveren, waar roerende verbruiksartikelen aanwezig zijn, waar burgers zelf het initiatief hebben genomen. Ook dit koppelen we aan kansen voor het (Eindhovense) bedrijfsleven. Met innovatie, collectief aanbesteden en inzet van landelijke subsidies willen we ervoor zorgen dat de kosten voor inwoners en woningcorporaties - zeker in de buurten die als eerste aan de beurt zijn - zoveel mogelijk worden beperkt.                                                                                                                                                                                                                                        | De gemeente gaat in alle facetten van duurzaamheid het goede voorbeeld geven. We maken dat ook een uitgangspunt om maatschappelijk vast-goed en scholen versnield energie-neutraal te maken. Daarnaast intensiveren we het circulaire inkoop en de verbruiks-ming van de eigen mobiliteit en onze bedrijfstransport. Tevens gaan we aan de slag met de verduurzaming van onze sportvoorzieningen.                                                                  | We willen met een aanpak komen om het elektrisch rijden in Eindhoven nog meer te stimuleren zoals het ontwikkelen netwerk van laadpunten en infrastructuur in en om de stad, of met extra voordelen voor elektrische auto's zoals goedkopere parkeerplaatsen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | We willen inwoners en bedrijven graag helpen bij het maken van de juiste keuzes bij verduurzaming en het aardgasvrij maken van hun panden. Daarom richten we een kennispunt in, waar inwoners en bedrijven terecht kunnen voor maatwerk, advies en informatie over bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden en technische realisering.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                               |
| Almere             | Noord-Brabant | Wij zien verduurzaming als het realiseren van ambities om energie-neutraal en gasloos te worden, de stad Klimaatbestendig maken en om een afvalvrije stad te zijn, waarin grondstoffen worden hergebruikt. We stellen hiermee een duurzaamheidsagenda op.        | Wij willen dat in 2022 tussen de 2,5 en 3 Pelsboezeweg wordt opgewekt of bespaard (60 tot 80% van het huidige verbruik voor de hele stad)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Wij weten dat in 2022 (...) markten duurzame wordt gebouwd, een zichtbare circulaire economie is, zichtbaar meer ruimte is voor duurzame mobiliteit en dat er een brege is gemaakt om Almere Haven aardgasloos te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Mobiliteit is aan verandering onderhevig, daarom wordt komend jaar een visie voorbereid op mobiliteit. Onderdeel hiervan is duurzame mobiliteit waarbij wordt gekeken naar een meer elektrisch vervoer (ook van de gemeente zelf), laadpunten en alternatieven voor parkeren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Daarvoor willen we instrumenten (bijv.) inzetten om te faciliteren, zoals het energiefonds voor particulieren en een nieuw 'loose' waar bewoners informatie krijgen over hoe ze duurzame maatregelen kunnen aanpakken en financieren.<br><br>Tenzioeten willen we een Klimaat Kennis Centrum (een zogenaamde Klimaathub) oprichten, waarin we kennis en ontwikkelingen samenvoegen."                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Capaciteit bij duurzaamheid<br>2019: 0,55<br>2020: 0,63<br>2021: 0,63<br>2022: 0,65<br>Structureel x 1 miljoen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                               |
| Breda              | Flevoland     | We willen dat Breda in 2030 de eerste Europese stad is een groen park en én we willen dat Breda in 2040 CO2-neutraal is.                                                                                                                                         | X                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | We maken een plan per wijk/dorp over de energietransitie. Hierover gaan we het gesprek aan met wijken en buurten, maar ook met scholen en bedrijven. Energiestrategie nemen we voortaan nadrukkelijk mee in de wijk- en dorpsaanpak;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | X                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | We faciliteren ook duurzame woonvoorzieningen zoals smart mobility, laadpunten, waterstofopslag en elektrische auto's.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | We maken een plan per wijk/dorp over de energietransitie. Hierover gaan we het gesprek aan met wijken en buurten, maar ook met scholen en bedrijven. Energiestrategie nemen we voortaan nadrukkelijk mee in de wijk- en dorpsaanpak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Klimaat<br>2019: -0,36<br>2020: -0,36<br>2021: -0,36<br>2022: -0,36 x 1 miljoen<br>Verduurzaming gemeentelijk vastgoed<br>2019: -0,25<br>2020: -0,30<br>2021: 0,00<br>2022: 0,00<br>Energiepartners<br>2020: pm<br>2021: pm<br>2022: pm                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                               |
| Nijmegen           | Noord-Brabant | We houden vast aan onze ambities op weg naar een 'energie-neutrale stad in 2045'                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Het aardgasvrij maken van de stad is een immensere opgave<br>ie de helft zal ingrijpen in de wijken en de levens van mensen. Ieder jaar starten we in twee wijken een proces om deze aardgasvrije te maken. Aan het einde van onze collegeperiode zij we hier in acht wijken mee begonnen. De woningcorporaties maken grote sprongen in duurzaamheid. Bij de aanpak van de gasloze wijken zullen we aan op het investeringsprogramma van de corporaties, zodat het groot onderhoud de huizen van het aardgas af gaan. Met woningcorporaties maken we afspraken zodat de verkoop van huizenwoningen de verduurzaming van de wijk niet nadelig beïnvloedt. Deze leggen we vast in de prestatieafspraken.                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | We gebruiken deze middelen onder andere voor de uitbreiding van het energienet, zon<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als<br>munitie, procesbesparing en als |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                               |

[illegible]

|                     |              | Gemeenten die een jaarlijk geformuleerd hebben wanneer ze energie/klimaatneutraal willen zijn.                                                                                                   | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Concrete voornemens voor het het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed: concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                    | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Speciaal opgerichte loketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen inwinnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                   | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of dmv een fonds voor het behalen vd doelstelling                                                                                                                                                                           |
|---------------------|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     |              | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                 | De bedoelte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als: de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoeveel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrij nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                   | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                          | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                        | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                                                                                                                                                                                             |
|                     |              | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitspraken doen over maatregelen. | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen getoelueerd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                          | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, land)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                             | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                              | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                                                                                                                                                                                      |
| Gemeente            | Provincie    | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie-neutraal                                                                                                                                          | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hemi-nieuwbouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                         | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Communicatie                                                                                                                                                                       | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                                                                                                                       | Budget voor behalen doelstelling                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Dordrecht           |              |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Op het gebied van opwekking van duurzame energie neemt Dordrecht haar verantwoordelijkheid. In onze sterk verstedelijkte regio is het (nog) niet mogelijk alle benodigde energie zelf duurzaam op te wekken. We zetten onder meer in op een verdere groei van het aandeel zonne-energie en het warmtenet en realiseren komende vier jaar vanuit landschappelijke overwegingen maximaal nog een vijfde windturbine op ons grondgebied, naast de bestaande vier. | Het benutten van de mogelijkheden van het Klimaatkkoord, te beginnen bij het verrijken van co-financiering van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) voor een 'wijk-aanpak Energie Transitie' in de wijk Crabbendijk, om ervoor te zorgen dat het aardgasvrij maken van bestaande wijken met corporatie- en particulier bezit. Dit vraagt om (versnelde) investeringen van onder andere woningbezitters, coöperaties, ondernemers en overheid. Van de gesprekstaf: 'We moeten sneller dan gedacht werk maken van aardgasvrije woningen. Gasformus eruit, zonnepanelen binnuten en huizen beter isoleren. Een hele fluit en een fluitje investering. Door samen te werken in een wijk, kunnen corporaties, particuliere woningbezitters en gemeenten samen optrekken en werken aan slimme oplossingen en financiering.' | We geven het goede voorbeeld door zelf ook stappen te zetten in de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed, zoals bijvoorbeeld in het nieuwe Stads Kantoor.                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                    | Over 4 jaar weten initiatiefnemers sneller waar zij aan toe zijn. Binnen heldere kaders vooraf hebben zij meer ruimte voor de invulling van hun initiatief. Zij zorgen zelf voor vroegtijdige participatie van belanghebbenden. Want ruimte geven werkt alleen als initiatiefnemers ook verantwoordelijkheid nemen. |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                     | Zuid-Holland | Dordt is in 2030 een nog betere versie van zichzelf: een groene, levendige stad (heel vaak)                                                                                                      | XXX                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | In Ede is aardgas ook voor nieuwbouw al de norm. In deze periode zetten wij er maximaal op in om ook bestaande wijken van het aardgas te krijgen waarbij we bekijken of hergebruik van bestaande infrastructuur voor nieuwe technologieën tot de mogelijkheden behoort. In de gesprekstaf met de woningcorporaties worden concrete doelen vastgelegd met als inzet een gasloze huurnormaal in 2035. We maken daarbij optimaal gebruik van ondersteuning van het Rijk. We zoeken voor het warmtenet naar aansluitende duurzame bronnen zoals geothermie.                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Ons eigen gemeentelijk vastgoed heeft in 2020 voor 80% energielabel A. We streven ernaar dat het gemeentelijk vastgoed in 2030 helemaal energieneutraal is. We zoeken naar mogelijkheden om ook schoolgebouwen versneld te verduurzamen. | XXX                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | XXX                                                                                                                                                                                | XXX                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | XXX                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Ede                 |              | De door de gemeenteraad aangenomen toelichting 'Energieagenda 2050' geldt als uitgangspunt.                                                                                                      | We zien een aantal kansen om Ede in de toekomst duurzaam te ontwikkelen. De coalitie heeft grote ambities als het gaat om ons speerpunt food in nauwe samenhang met de overgang in de landbouwsector en het World Food Center. Met als doel het woon-, werk- en leefklimaat van Ede, het landelijke gebied en de regio te versterken. Deze doelen vragen een lange termijn inzet. We vinden het belangrijk om de komende vier jaar concrete resultaten te boeken samen met onze partners en inwoners. Als het gaat om duurzaamheid en klimaat is de opgave groot. Om de overgang naar duurzame energ bronnen op termijn te realiseren, is het nodig dat we de komende vier jaar concrete resultaten boeken. We ondersteunen actief initiatieven waar de lokale gemeenschap profijt van heeft. | Wij voeren het raadsbesluit van maart 2018 uit om de plaatsing van twee windmolens te realiseren en van twee windmolens voor te bereiden, vijf hectare zonnepanelen en een verduurzaming van het aantal zonnepanelen op daken te realiseren in deze raadsperiode. Wij beschouwen dit als een minimale doelstelling. In de tweede helft van 2018 komen we met een uitnodigingskader voor grootschalige duurzame energieopwekking (wind en zon).                 | In Ede is aardgas ook voor nieuwbouw al de norm. In deze periode zetten wij er maximaal op in om ook bestaande wijken van het aardgas te krijgen waarbij we bekijken of hergebruik van bestaande infrastructuur voor nieuwe technologieën tot de mogelijkheden behoort. In de gesprekstaf met de woningcorporaties worden concrete doelen vastgelegd met als inzet een gasloze huurnormaal in 2035. We maken daarbij optimaal gebruik van ondersteuning van het Rijk. We zoeken voor het warmtenet naar aansluitende duurzame bronnen zoals geothermie.                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Ons eigen gemeentelijk vastgoed heeft in 2020 voor 80% energielabel A. We streven ernaar dat het gemeentelijk vastgoed in 2030 helemaal energieneutraal is. We zoeken naar mogelijkheden om ook schoolgebouwen versneld te verduurzamen. | Tot slot bevorderen we duurzame mobiliteit door in te zetten op fiets en OV-gebruik, extra laadpalen voor elektrische auto's en onderzoek naar een Ede-aanvullend mobiliteitsbeleid (bijvoorbeeld parkeren in combinatie met deelsauto's). Ook de mogelijkheden van waterstof voor verwarming wordt daarbij verkend waarmee we aansluiten op een initiatief uit het bedrijfsleven. |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                     | Gelderland   |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                          | XXX                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Alphen aan den Rijn |              |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Er wordt in overleg met de provincie en regio voldoende ruimte gereserveerd voor zonnepanelen om de duurzame energiedoelstellingen te behalen. Wel waken we voor verontreiniging van het landschap en gebruiken we een afwegingskader, de zogenaamde ladder van zonne-energie van RVO.                                                                                                                                                                         | Duurzaam bouwen is het uitgangspunt: aardgasloos, energieneutraal, circulair (onder andere natuurinclusief, levenscyclusbestendige of ecologische woningen, percentage -eetbaar- groen, afvoeren afvalwater, woongroepen) en klimaatadaptief.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Er wordt € 1.000.000 extra vrij gemaakt voor het Actieprogramma Duurzaamheid. De gemeente stelt een subsidie op aan de subsidie mogelijkheden voor het onderwerp duurzaamheid in Europa, bij het Rijk en de provincie gaat aanboren. Hiervoor wordt € 400.000 beschikbaar gesteld. |
|                     | Zuid-Holland |                                                                                                                                                                                                  | We gaan werken met een jaarlijkse klimaatbegroting. Net als bij de reguliere begroting wordt daarin vier jaar vooruit gekeken naar de te bereiken doelen en de investeringen die daarvoor nodig zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Wij zijn tegen gaswinning in onze gemeente. Bij nieuwbouw en renovatie kiezen we zoveel mogelijk voor verwarming zonder aardgas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ook de eigen organisatie neemt met het verduurzamen van vastgoed haar verantwoordelijkheid.                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                    | Initiatieven voor duurzame energieopwekking vanuit wijken en dorpen ondersteunen we van harte.                                                                                                                                                                                                                      | Energieagenda:<br>1 Regie op gevolgen verduurzaming energie-infrastructuur: 50.000<br>2 Sociaal energiebeleid: 120.000<br>3 Particuliere woningbouw: 100.000<br>4 Regionale spreek- en bespaaringspartners: 150.000                                                                |
| Leeuwarden          |              |                                                                                                                                                                                                  | We willen een slimme en duurzame steden regio worden. Dat betekent uiteindelijk geheel fossielvrij en circulair. Verder dat we structureel geld vrijmaken om de doelstellingen van de Leeuwarder Energieagenda te halen voor 2020: 20% besparing en 10% duurzame opwekking, creëren van werkgelegenheid, beperken van energietarief van woning (koppeling met armoedebelast), stimuleren van innovatie en aanpak van investeringen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                          | Onze inzet is een netwerk dat de fiets als snel en veilig alternatief van de auto ondersteunt. We stellen extra geld beschikbaar voor de aanleg van snelfietspaden.                                                                                                                                                                                                                | Nee                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                     | Friesland    | In 2025 plukt Leeuwarden volop de vruchten van de overgang naar een circulaire economie en een duurzame wereld.                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|                |               | Gemeenten die een planje geformuleerd hebben wanneer ze energieklimateutraal wil len zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts.                                                                                                                                                                                                                       | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Speciaal opgerichte toketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen winnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd.                                                                                                                                                                                                                                         | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of dmv een fonds voor het behalen vd. doelstelling. |
|----------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaarlijk aan verbonden hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoevel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcoöperaties.                                                                                                                                                                                                                                                                     | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrije nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                               | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                     |
|                |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitstralen doen over maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op).                                                                                                                                                                                                                                                    | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, rijk)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                     | Er staat niets in het akkoord over een budget.                                                             |
| Gemeente       | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie-neutraal                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hernieuwbaar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Communicatie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                                                                                                              | Budget voor behalen doelstelling                                                                           |
| Alkmaar        |               | Wij kiezen ervoor om niet één streefdoel te noemen voor 'klimaattraai', maar in te zetten op een spectrum van concrete maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Wij ondersteunen de rijkbrede aanpak om bij nieuwbouw te komen tot een aardgasloze woon-omgeving. Voor de bestaande particuliere bouw zijn wij geen voorstander van dwingende maatregelen. Wij volgen bij de stappen naar aardgas: ook wonen de landelijke richtlijnen. Wij maken ons ervoor hard dat eventuele investeringen gedragen kunnen worden door de inwoners van Alkmaar, waaronder de mensen met een minimuminkomen.                                                                                                                                                                               | Wij zetten ons ervoor in dat in deze periode onomkeerbare stappen worden gezet naar een energie-neutrale gemeentelijke organisatie. Dit geldt voor alle gemeentelijk vastgoed, het eigen vervoer en het energieverbruik. Wij maken ruimte voor investeringen in deze bestuursperi-ode, die zichzelf op lange termijn zoveel moge-lijk moeten terugverdienen.                                                                                                                                                             | De komende vier jaar zien wij een groeiend gebruik van elektrisch vervoer. Daar waar moge-lijk zetten wij onze gemeentelijke instrumenten in, om dit te stimuleren. Een mogelijkheid hier-voor is het geschikt maken van lantaarnpalen als laadpaal en het verder verbeteren van de moge-lijkheden van opladen in de gemeente.                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                            |
| Ennen          | Noord-Holland | Wij 2050 willen we een klimaatneutrale gemeente zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Wij hebben afspraken gemaakt met het Rijk en de provincie over windenergie (95,5 Mw). Wij komen de afspraken na, maar houden nadrukkelijk de regie hierover. Een eventuele uitbreiding van de totale Drenthe windenergie zal elders in de provincie gerealiseerd moeten worden. De komende jaren ontwikkelen we drie windparken in onze gemeente. In ditstap met inwoners en ondernemers afrekenen we naar het opwekken van meer duurzame energie, met name zonne-energie, en het verminderen van de energievraag door het nemen van maatregelen. We verkennen doortlopend alternatieve mogelijkheden voor schone energie, zoals warmtepompen, geothermie, warmteketels, restwarmte en waterstof.                                                           | Nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Grootschalige zonneparken en mega-wind- molens op agrarische grond vinden wij niet pas- sen bij het landschap van Alkmaar en gaan wij tegen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Wij geven zelf het goede voorbeeld in de verduurzaming van ons eigen vastgoed, inclusief de sportaccommodaties en schoolgebouwen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Wij stimuleren (experimenten voor) het gebruik van groene brandstoffen zoals groengas en waterstof in de industrie en binnen transport en logistiek.                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Bij het investeren in duurzaamheidsmaatregelen ondersteunen we bewoners met leningen en subsidies, zodat de woonlasten betaalbaar blijven. We maken met de woningcoöperaties afspraken over de verduurzaming van hun best en de mogelijkheden voor particuliere woningcoöperaties om hierbij aan te haken. |                                                                                                            |
| Westland       | Drenthe       | Sinds decennia wordt aardgas gebruikt om Westlandse kassen te verwarmen. Onze duurzaamheidsambities en de onzekerheden over de toekomst van het gasgebruik vereisen een energietransitie. Restwarmte en geothermie vullen elkaar aan, en ook warmte uit biomassa behoort tot de mogelijkheden. Voor grootschalige windenergie zien we geen mogelijkheden in Westland. De ontwikkeling van slimme warmtenetten (smartgrids) en/of warmtebronnen is belangrijk om een open uitwisseling van warmte en CO2 mogelijk te maken. Het is noodzakelijk om de beschikking te hebben over een continue aanbod van CO2 van voldoende kwaliteit. Gebie- den waar de herstructurering daadwerkelijk moet krijgen, kunnen met voorrang worden ver- bonden. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Wij willen herstructurering van de teeltareaal verder aanspreken en stimuleren. Bijvoorbeeld door in gebieden waar daadwerkelijk herstructurering plaatsvindt te investeren in de energietransitie en infra- structuur en door de inzet van een compensatiefonds.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | x                                                                                                          |
| Delft          | Zuid-Holland  | Westland kan en wil in de vraagstukken rondom economie en energietransitie niet eigen- standig opereren. Samenwerking met andere overheden en het bedrijfsleven, bijvoorbeeld binnen Greepoot West-Holland, coalitie Herstructurering Ontwikkeling Tuintuurbouwer (HOT) en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), is cruciaal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Wij werken samen met partners – zoals corporaties en het bedrijfsleven – aan afspraken over verduurzaming en hun bijdrage aan de energietransitie, omdat daar de grootste opgave ligt. Wij nemen de verkoop van onze aandelen Eneco in overweging, als we daarmee meer kunnen bereiken op onze duurzaamheidsdoelstellingen dan bij behoud ervan. Opbrengsten van een eventuele verkoop van onze aandelen zetten we in voor een energietransitiefonds, om de doelstellingen dan ook daadwerkelijk te halen. Delft bereidt de besluitvorming voor die nodig is om de Regionale Energiestrategie uit te voeren. | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | x                                                                                                          |
| Venlo          | Zuid-Holland  | Deel is in 2050 energie-neutraal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Wij gaan een stappenplan ontwikkelen voor de transitie naar duurzame energie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | In plannen voor (woning)bouwprojecten zullen wij passende aandacht (laten) besteden aan duurzaamheid. Of het nu gaat om gasloos of – in bredere zin – zo energie-neutraal mogelijk bouwen, of focus op de levensloopbestendigheid van zo'n project of de problematiek van watershuishouding, er moet altijd serieus naar de mogelijkheden worden gekeken.                                                                                                                                                                                                                                                    | nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Zelf gaan we verder met het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Op microniveau willen wij een herkenbaar adviespunt oprichten, waar de individuele inwoner van onze stad met vragen terecht kan, bijvoorbeeld over energiebesparing of subsidie mogelijkheden. Ook bedrijven worden (zo nodig) gestimuleerd om stappen te zetten in de energietransitie. Samen met burgers en energie coöperaties gaan we de mogelijkheden van lokale energievoorziening uitwerken.                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                            |
| Sittard-Geleen | Limburg       | Wij realiseren een lokaal energieakkoord in 2020, in navolging van het Rijksoverheid. Wij maken samen met partners een plan van aanpak voor klimaatadaptatie. Daarbij zetten wij nadrukkelijk in op vergroening van de gemeente en het toepassen van klimaatbestendige materialen in de openbare ruimte.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Nee?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Ons strategisch gemeentelijk vastgoed verduurzamen wij op de momenten dat zich investeringen of onderhoud aandienen. Wij denken daarbij aan energiebesparende maatregelen, waaronder ook de toepassing van zonnepanelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Wij willen, wanneer vervanging aan de orde is, per definitie overgaan op duurzame openbare verlichting.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Als het gaat om duurzaamheid in de openbare ruimte stimuleren wij duurzame mobiliteit, in wijken en kernen. We denken daarbij niet alleen aan oplaadpunten voor auto's en fietsen maar ook aan het onderzoeken van een ander distributiesysteem in wijken en centra.                                                                                                                          | Wij zetten een kenniscentrum voor duurzaamheid op voor voorlichting en kennisdeling in de gemeente en stimuleren initiatieven van onze inwoners, samen in MKB en informeren hen over initiatieven. Er komt standaard een duurzaamheidsrapport in de collegevoorzitting. Daarmee wordt het bewustzijn voor duurzaamheid in de gemeentelijke organisatie bevordert en wordt bewaakt dat duurzaamheid daadwerkelijk en wettelijk onderdeel uitmaakt van al ons beleid en de uitvoering daarvan. | Duurzaamheidsmaatregelen van inwoners worden gestimuleerd, evenals nieuwe technieken en ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid. Ook hier willen wij in samenwerking met de inwoners en het bedrijfsleven duurzaamheid opknappen als een gezamenlijke opgave.                                        |                                                                                                            |
| Helmond        | Limburg       | Met als einddoel een energie- en klimaat-neutrale gemeente in 2040 of zoveel eerder als mogelijk is. Helmond is in 2035 klimaat-neutraal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Het leidt zien we dat zonne-energie op als dat wordt opgewekt, en ook windenergie biedt een kans. Natuurlijk, passend binnen het landschap. Via een impuls van € 3 miljoen over vier jaar maken we een goede slag. Vanuit deze middelen nemen en ondersteunen we maatregelen om het gebied duurzamer te maken. De bijdrage voor het Energiehuis, dat hier een grote rol bij speelt, gaat omhoog (€ 75.000 per jaar). Ook bevorderen we de inzet van klimaatcoaches. De vergroening van onze stad begint te bewoosten en draagvlak. Binnen de komende € 3 miljoen zetten we de succesvolle campagne 'Alle Lichten op Groen' door (€ 50.000 per jaar). We sporen bedrijven aan om met duurzame maatregelen geld te besparen en controleren hier ook sterk op. | Wij geven voorrang aan de herontwikkeling van bestaande kantoren en bedrijventerrenen boven het ontwikkelen van nieuwe plannen.                                                                                                                                                                                                                    | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Samen met Helmondse woningcoöperaties, het bedrijfsleven, nutsbedrijven en het Energiehuis geven we voortdurend uitvoering aan de intergemeentelijke 'Aardgasvrij Helmond'. Dit betekent dat nieuwbouwhuizen aardgasvrij worden gebouwd en dat deze periode de eerste bestaande woningen van het aardgas afgaan. Voor alle wijken in Helmond stellen we de komende jaren warmtenetten op. We blijven voorloper in de ontwikkelingen rond aardwarmte (geothermie), omdat dit grote kansen biedt voor Helmond en de regio. | In het streven naar duurzaamheid willen we als gemeente voorloper. Het gemeentelijk vastgoed wordt via een impuls van € 2 miljoen extra vergroend. Via colliwering mobiliseren we ook scholen en sportaccommodaties om hun gebouwen te vergroenen. Waar ze zelf willen investeren, investeren wij niet hen mee.                                                                               | Elektrische (deel)auto's hebben de toekomst. Daarom streven we naar meer laadpalen in de openbare ruimte. En alles wat we als gemeente doen hebben we voortaan op de matie waarin het bijdraagt aan de vergroening van de stad.                                                                                                                                                                                                                                                              | Naast deze extra financiële impuls blijven ook het bestaande Duurzaamheidsfonds en de duurzaamheidsinitiatieven voor woningen bestaan. Sterker nog, deze willen we aantrekkelijker maken zodat meer mensen er gebruik van maken. Hiermee kunnen we stimuleren we groene initiatieven van inwoners.         |                                                                                                            |
| Os             | Noord-Brabant | Ons uiteindelijke doel is om in 2050 als totale gemeen- te energie-neutraal te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | De eerste impuls is om in 2023 aan de nationale norm van 10% duurzame ener- gie te voldoen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We realiseren windpark Elzenburg de Geer: We maken grootschalige energieopwekking (energy-farming) mogelijk, zoals in de Lithse polder. Dat doen we samen met de gemeente 's-Hertogen- bosch en de provincie. We stimuleren het plaatsen van zonnepanelen, ook productief op bedrijfpanden en op agrarische daken in combinatie met alsbestemming. | We nemen initiatieven om het gasgebruik terug te dringen. Ook voor bestaande woningen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | We verduurzamen het eigen gemeentelijke bus- te dringen. De transitie van de bestaande 'vergroenen' van belas- tingen, leges en vergoedingen;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | We moeten bewustwording en draagvlak bij onze inwoners vergroen. De transitie van de toekomst, jongeren dus, vormt daarbij een belangrijke doel- groep. Daarvoor benaderen we het onderwijs en ons MKB-centrum. n 2019 organiseren we een duurzaamheidscon- ferentie waar inwoners, bedrijven, verenigingen, coöperaties en gemeente samen ideeën kunnen uitwisselen en plannen kunnen maken. | De vergroening van onze stad begint bij bewoosten en draag- vlak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | We blijven de samenwerking zoeken met initiatief netwer- en belanghebbenden en met de energie- coöperaties in Oss.                                                                                                                                                                                         |                                                                                                            |
|                | Noord-Brabant |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                            |

|                 |               | Gemeenten die een jaarlijk geformuleerd hebben wanneer ze energieklimateutraal willen zijn.                                                                                                           | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                        | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Speciaal opgerichte loketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen inwinnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave                                                                                                                                                                                                                                                                            | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gesteund                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of dmv een fonds voor het betalen vd doelstelling |
|-----------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                 |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                      | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concreet invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoevel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Niet-concrete ambities voor wiek of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrij nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                    | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                       | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dt budget is.                    |
|                 |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitspraken doen over maatregelen.      | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd.                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, land)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                            |
| Gemeente        | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie neutraal                                                                                                                                               | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hernieuwbaar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                                                                                             | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Communicatie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Budget voor behalen doelstelling                                                                         |
| Amstelveen      |               | We gaan investeren in een circulaire economie, de nadruk is op 2040 oorspronkelijk zijn van leuwarde transitiefactor, de gemeentelijke regulerende streeft om een te 2030 haalbaarheidsniveau te zijn | De gemeente heeft een belangrijke rol in het creëren van bouwvoorwaarden ten aanzien van energieneutraal wonen en ondernemen. Denk hierbij aan goede voorlichting en een (digitaal) duurzaamheidskader, waar inwoners energieadvies kunnen inwinnen. Wij geven de ruimte aan duurzame initiatieven en stimuleren samenwerkingverbanden hierboven tussen ondernemers, bewoners en gemeente. Om duurzame initiatieven maximaal te faciliteren, verlagen wij waar mogelijk drempels, bijvoorbeeld door het vergoedingsproces te versnellen of korting te geven op bouwleges. We gaan het stimuleringsfonds duurzaamheid een extra impuls geven. | Om de energietransitie naar een duurzame energie-voorziening in de komende decennia te kunnen maken, moet er een plan komen om ook bestaande bouw te verduurzamen en van het gas los te krijgen. Bij nieuwbouw en transformaties bouwen wij standaard energieneutraal en van gas los. In de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties is hier expliciet aandacht voor. Om eigenaars en ontwikkelaars te stimuleren om minimaal energieneutraal te bouwen geven we korting op bouwleges. De concrete randvoorwaarde voor het fonds voor deze "groene leges" leggen we nog in 2018 aan de gemeenteraad voor. | Om de energietransitie naar een duurzame energie-voorziening in de komende decennia te kunnen maken, moet er een plan komen om ook bestaande bouw te verduurzamen en van het gas los te krijgen. Bij nieuwbouw en transformaties bouwen wij standaard energieneutraal en van gas los. In de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties is hier expliciet aandacht voor. | De gemeente geeft het goede voorbeeld en verduurzaamt eigen vastgoed zoveel mogelijk om minimaal energieneutraal te worden. Duurzame schoolgebouwen geven ook een belangrijk signaal richting kinderen en ouders: wij vinden dit belangrijk in Amstelveen!                                                   | We streven naar verbetering van de luchtkwaliteit in Amstelveen. We onderzoeken waar dat het hardst nodig is. Denk aan het tegengaan van zwaar vracht-verkeer in bepaalde wijken. Ook blijven we elektrisch rijden stimuleren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | De gemeente heeft een belangrijke rol in het creëren van bouwvoorwaarden ten aanzien van energieneutraal wonen en ondernemen. Denk hierbij aan goede voorlichting en een (digitaal) duurzaamheidskader, waar inwoners energieadvies kunnen inwinnen.                                                                                                                                                                                                          | Wij geven de ruimte aan duurzame initiatieven en stimuleren samenwerkingverbanden hierboven tussen ondernemers, bewoners en gemeente. Om duurzame initiatieven maximaal te faciliteren, verlagen wij waar mogelijk drempels, bijvoorbeeld door het vergoedingsproces te versnellen of korting te geven op bouwleges. We gaan het stimuleringsfonds duurzaamheid een extra impuls geven.                                                                            |                                                                                                          |
| Hilversum       | Noord-Holland | Uitelijk in 2040 nemen we afscheid van het aardgas.                                                                                                                                                   | We maken zo snel mogelijk een concreet plan waarin staat hoe en wanneer we energieprestaties realiseren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Met de woning- bouwcorporaties en marktpartijen maken we specifieke afspraken. Onze inzet is klimaatneutrale nieuwbouw en herontwikkeling. Het grote aantal rijk- en gemeentelijke monumenten in Hilversum maakt de opdracht extra complex.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Uitelijk in 2040 nemen we afscheid van het aardgas                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | De eigen gemeentelijke organisatie is binnen twee jaar klimaatneutraal. Daarvoor zullen we een deel van ons verbruik moeten afkopen. Die afkoop bouwen we in vijf jaar af naar nul. De voortgang van het energietransitieplan – inclusief de klimaatbegroting – nemen we op in de begroting en jaarrekening. | Elektrisch vervoer stimuleren we door het plaatsen van extra laadpalen op aanvraag van inwoners. Aanvullend gaan we laadpalen plaatsen bij gemeentelijke voorzieningen waar veel mensen komen, zoals sportparken en sport hallen. Indien nodig passen we ook het parkeervergoeding-systeem aan. Elektrisch vervoer is belangrijk vanuit duurzaamheidsdoelen en voor het verbeteren van de luchtkwaliteit. Daarom zetten we in op elektrische stadsdistributie. Ook blijven we de luchtkwaliteit meten als onderdeel van Smart Cities en maken we een luchtkwaliteitsplan. | Het 'toer' geven we samen met de inwoners, ondernemers en de markt vorm. We willen daarbij in regionaal verband de oprichting van een energienet-sterbedrijf. Een energienetsterbedrijf ontzorgt inwoners bij de verduurzamingsopgave en kan lokale organisaties verbinden o.a. door administratieve ondersteuning en deskundigheid. Bij voorkeur heeft zo'n energienetsterbedrijf een 5 energienet in elke wijk om inwoners te informeren en aan te spreken. | We ondersteunen bewoners en maatschappelijk organisaties door te zorgen dat zij te allen tijde gebruik kunnen maken van financiering via een duurzaamheidsfonds. We zullen dit fonds tijds aan kunnen vragen voor belangrijke (private) financiering.                                                                                                                                                                                                              | 2018-2022: 1,6 miljoen EUR voor duurzaamheid en groen                                                    |
| Heerlen         | Noord-Holland | Wij gaan in samenwerking met burgers, maatschappelijke partners, de provincie Limburg en de Parkstadgemeenten hiermee aan de slag met als doel energieneutraal in 2040.                               | In PALET (Parkstad Limburg Energiestrategie) hebben wij samen met de andere Parkstadgemeenten vastgesteld hoe onze regio door een aantal samenhangende maatregelen in het jaar 2040 energieneutraal kan zijn. We zetten hierbij in op zowel energietransitie als op het groen opwekken en hergebruiken van energie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Windmolens leveren relatief veel energie en zijn efficiënt. Wij kunnen echter uitsluitend windmolens in onze gemeente accepteren als deze geen overvloedige overlast voor de omgeving veroorzaken en als baten van de windenergie ook in de omgeving terecht komen. Misschien wel de grootste opgave (maar ook de opgave met het grootste potentieel) is de verduurzaming van de corporatiewoningen, waarvan Heerlen er veel heeft. Samen met de woningcorporaties gaan we hiermee versneld aan de slag en zorgen we dat verduurzaming een prominente plek krijgt in de prestatieafspraken met de corporaties.   | Aardgasvrij buurt. We hebben de ambitie om de komende periode een Heerlense buurt (500 woningen) volledig te verduurzamen.                                                                                                                                                                                                                                                   | Schooldakenrevolutie. De komende jaren gaan we bij alle nieuwbouw en renovatie van schoolgebouwen, de daken voorzien van zonnepanelen. Bij andere gemeentelijke gebouwen en scholen gaan we de komende jaren bekijken of en hoe we daar zonnepanelen kunnen plaatsen.                                        | Ook helpen we burgers op weg en geven we concrete tips via energie- en adviesadvies die de buurt in gaan en mensen adviseren over energieverbruik en afvalafschieding.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Wij willen graag in gesprek met mensen die ideeën hebben over waar wij mee bezig zijn. Wij communiceren vooral niet alleen wat wij doen maar ook waarom we het doen. Wij moeten ons verhaal duidelijker overbrengen, het gesprek vaker aangaan, beter laten zien dat er iets te kiezen valt en dat de meningen en ideeën van burgers serieus worden genomen. Dit vertalen wij naar beleidsprocessen waar wij burgers en bedrijven meer bij gaan betrekken.    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                          |
| Nissewaard      | Limburg       | Onze ambitie is "Nissewaard energieneutraal in 2040".                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | We gaan alle nieuwe woningbouwprojecten standaard gasloos realiseren. Voor de bestaande bestaande omgeving ontwikkelen wij samen met onze partners een (warmte) kansencarta per wijk (inclusief de kansrijke aansluiting op het warmtenet) en experimenteren wij met mogelijke oplossingen (all-electric).                                                                   | Alle nieuwbouwprojecten van gemeentelijk gebouwen gaan we standaard gasloos en met een zo laag mogelijk energieverbruik realiseren. De markt wordt hierbij uitgedaagd om circulair en klimaatadaptief te ontwikkelen.                                                                                        | In het kader van duurzame bereikbaarheid werken wij samen met de MRDH mee aan een plan voor 30% CO2-emissie reductie ten opzichte van 2015. Daarom faciliteren wij meer opslaatpunten voor elektrische auto's in garages en voor fietsen bij OV-knooppunten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Het actieprogramma voor de bestaande (particuliere) voorraad wordt verder geïntensiverd. De informatie over en ondersteuning bij verduurzaming van de eigen woning vindt plaats in samenwerking met het regionale energienet en marktpartijen. Hiervoor wordt structureel geld beschikbaar.                                                                                                                                                                   | We stimuleren dat ontwikkeling van grootschalige duurzame energie zoveel mogelijk in coöperatiefverband plaatsvindt, waardoor inwoners de mogelijkheid krijgen om maatschappelijk te investeren en zelf een bijdrage te leveren aan de energietransitie.                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |
|                 |               |                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Ruimtelijke initiatieven en ontwikkelingen kunnen een grote bijdrage leveren aan de doelstellingen van Niss2040. Wij willen daarbij spijkers met koppen slaan en gebruik maken van het positieve economische tijt. Waar tempo gemaakt kan worden doen we dat. Wij staan positief tegenover bestaande en nieuwe initiatieven die positief bijdragen aan de ontwikkeling van Nissewaard.                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                          |
| Súdwest-Fryslân | Zuid-Holland  | Onze inzet is erop gericht om alle woningen in Súdwest-Fryslân af in 2030 energieneutraal te hebben                                                                                                   | Om te bepalen wat daarvoor exact nodig is moeten er inventarisaties komen welke duurzaamheidsinvesteringen nodig zijn en wat de investeringskracht is van de woningcorporaties en private woningmarkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | En als er al beleid nodig is dan willen we dat op een creatieve en vernieuwende manier maken, samen met alle partners. Bovendien willen we minder letters en meer beelden: de moderne communicatiemiddelen bieden andere manieren om beleid te maken en te presenteren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Wij hechten aan een goede verankering van de lokale democratie in de samenwerking. Samen met de raad willen wij daarom vernieuwende initiatieven ontwikkelen om de opkomst bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen te verhogen naar 60%, onder andere door intensief jongeren bij de politiek te betrekken. Daarbij zoeken wij voortdurend de dialoog met onze inwoners en gaan we het werken met nieuwe vormen van burgerparticipatie voortzetten en uitbouwen. |                                                                                                          |
| Meerijpstad     | Friesland     |                                                                                                                                                                                                       | We gaan beter meten, beter monitoren en scherper handhaven op de provinciale (Omgevingsdienst Brabant Noord) en landelijke normen. De gemeente zet jaarlijk zichtbare stappen richting energieneutraal. Op weg daar naar toe willen we energiebesparing en productie van duurzame energie versterken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | In het recente verleden hebben wij onze standpunten over gaswinning en windmolens geformuleerd. Deze standpunten blijven ook in de komende bestuursperiode geldig.                                                                                                                                                                                                           | We scheppen randvoorwaarden, jagen aan en stimuleren en willen zelf het goede voorbeeld zijn. Actuele kansen zullen we daarbij aan-grijpen, bijvoorbeeld als vervanging of aankoop van auto's aan de orde is.                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Burger- en overheidsparticipatie passen we bewust toe zodat de burger maximaal betrokken wordt en zich betrokken voelt. We treden initiatieven van inwoners en ondernemers met openheid en enthousiasme tegemoet.                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                          |
|                 | Noord-Brabant | In 2050 is Meerijpstad een energieneutrale gemeente. Uitelijk 2018 ligt er een plan "Meerijpstad energieneutraal"                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Natuurwaarden die verloren gaan door de uitbreiding van woonwijken en bedrijventerreinen of door aanleg van wegen worden zo dichtbij mogelijk gecompenseerd (ruime groen- buffers).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                          |



|                        |               | Gemeenten die een jaarlijks geformuleerd hebben wanneer ze energie/klimaatneutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Speciaal opgerichte loketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen winnen specifiek voor deze opzake, of voorlichtingscampagnes over de opzake                                                                                                                                                                                                                                                    | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of omv. een fonds voor het behalen vd. doelstelling                                                                                                                |
|------------------------|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaarlijks aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingsplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoevel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrij nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wegmark                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                                                                                                                                    |
|                        |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling of de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitspraken doen over maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, rijk)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                                                                                                                             |
| Gemeente               | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie-neutraal                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hemienuwbaar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Communicatie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Budget voor behalen doelstelling                                                                                                                                                                                          |
| Leidschendam-Voorburg  |               | Het bereiken van de doelen van het klimaatakkoord van Parijs betekent dat we als gemeente voor 2050 CO2-neutraal zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | We maken daarom een duurzaamheidsprogramma voor de komende vier jaar, waarin we ook mijlpalen voor 2022, 2025 en 2030 benoemen. Daarnaast is in het programma aandacht voor luchtwaliteit. We bouwen voort op het huidige duurzaamheids-beleid en verbeteren het.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Bij woningbouw zetten we in op nieuwe vormen van energie: nieuwe woningen zijn energieneutraal en krijgen geen gasaansluiting meer. Daarnaast staan we voor de uitdaging bestaande woningen te verduurzamen. We maken hiervoor afspraken met woningcorporaties.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Om rijden met elektrische auto's makkelijker te maken plaatsen we extra laadpalen, bijvoorbeeld in lantaarnpalen. We stimuleren het gebruik van deelsauto's.                                                                                                                                                                                                                                                                              | We werken samen met duurzaamheidsmakelaars de mensen adviseren op het gebied van duurzaamheid. Als regels en overloopte vergunningen mensen belemmeren om duurzaamheidsmaatregelen te nemen, schaffen we ze af.                                                                                                                                                                                                                     | De gemeente staat op haar beurt open voor initiatieven van inwoners, instellingen, bedrijven en kerken. Vooral als die het algemeen belang voor ogen hebben. Hierbij past een overheid die meedinkt, meedoopt, drempels wegneemt en dingen mogelijk maakt. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of welzijn. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en minder bureaucratie. Kortom, de gemeente geeft mensen de ruimte. |                                                                                                                                                                                                                           |
| Hoom                   | Zuid-Holland  | De gemeenteraad wil dat Hoom in 2040 een klimaatneutrale stad is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Stedelijke vernieuwing (sloop en nieuwbouw) is nodig om de woningen in Hoom goed aan te laten sluiten bij de huidige en toekomstige woonwensen. Wij gebruiken dit om een duurzame en energieneutrale stad te worden. Wij gebruiken waar mogelijk de energietransitie als vleegwiel voor stedelijke vernieuwing. Bij nieuwbouw is energieneutraal bouwen vanzelfsprekend de norm. Experimenten, kleinschalige initiatieven en vernieuwende woonconcepten stimuleren wij. Alles wat we vanaf nu nieuw bouwen is energieneutraal (dus gasvrij). In deze bestuursperiode willen wij 4.400 woningen duurzaam maken. Ook gaan wij eigenaren van monumentale woningen en gebouwen helpen om hun panden duurzaam te maken. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We richten ons ook op de verkeerscirculatie in de binnenstad, met speciale aandacht voor creatieve oplossingen, zoals dynamische alsbaanregels, permanente afsluiting van de Rode Steen voor snelverkeer, vervoer over water, collectief vervoer met elektrische buses en collectieve distributiesystemen voor bevoorrading. Wij gaan door op de huidige koers van de Poort van Hoom, als mobiliteitsknooppunt voor Hoom en West-Ierland. | Wij gaan actief op zoek naar goede en innovatieve ideeën en nodigen innovatieve bedrijven uit om zich in Hoom of de regio te vestigen. Wij bieden de mogelijkheid om te experimenteren met slimme innovaties. We stimuleren eigen initiatief gericht op het teruggaan van klimaatverandering."                                                                                                                                      | Opschalen routekaart 2040: 100.000 EUR Energie Transitie: 1.230.000 EUR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                           |
| Gouda                  | Noord-Holland | We handhaven het ambitieuze doel om in 2040 CO2-neu- traal te zijn. In aanvulling hierop stellen we 2040 eveneens als streefdatum vast voor een gasvrije stad. Om dit te rea- liseren is een gerichtachtig inzicht van energiegebruik no- dig, met als doel om volledig over te gaan van de huidige misstakebestaande energienet naar een volledig duurzame en voor iedereen betaalbare energievoorziening.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | In de periode 2018-2022 wordt voortvarend gestart met de voorbereidingen voor de energietransitie, met als doel om in 2025 de eerste Goudse woonbuurt volledig gasloos te hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | In goede samenwerking met betrokkenen en partners in de stad stellen we een energieakkoord op waarmee in beeld wordt gebracht op welke plekken elektriciteit, een warmtenet of een alternatieve bron in de plaats komt van gas als energievoorziening. Deze kaart moet op grond van landelijke richtlijnen gereed zijn in 2021. Dit betekent dat we in 2019-2020 rekening houden met grootschalige inspiratieprojecten. Op grond van deze energiekaart kan de raad bepalen hoe en wanneer de energietransitie vorm krijgt, zodat de overige Goudse woonwijken uiterlijk 2040 gasvrij zijn. | Als we in 2040 een gasloze stad willen, moeten we nu samen met onze partners starten met enerzijds een groot schaalig traject van energietransitie voor bestaande bouw en anderzijds een aangescherpte norm voor nieuwbouw.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Elementen die we onder meer in het onderzoek meenemen zijn het autoluik maken van de binnenstad en de randen, het uitbreiden van 30 km-zones en het terugkrijgen van vervuulende voorwerpen, alsmede het stimuleren van schone vormen van vervoer door bijvoorbeeld betere laadinfrastructuur.                                                                                                                                            | Gemeenten hebben hierbij een belangrijke rol, maar wel radicaal in samenwerking met andere betrokken partijen zoals inwoners, bedrijven, woningcorporaties, energieleveranciers en banken. Het staat bij de uitvoering, maar meteen vanaf de planvorming.                                                                                                                                                                           | De daadwerkelijke energietransitie is alleen mogelijk met behulp van een combinatie van financieringsbron- nen, deels afkomstig van het Rijk. Voor het totaal van de opgeven rondom energietransitie stellen wij in de periode 2019-2022 € 1,2 miljoen beschikbaar. Daarnaast stellen wij extra ambtelijke capaciteit beschikbaar om de ambt- lies uit te kunnen voeren.                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                           |
| Assen                  | Zuid-Holland  | We zetten vooral in op het besparen en opwekken van energie. In 2040 een energieneutraal Assen en de gemeentelijke organisatie in 2030 energieneutraal. Assen wil in 2050 klimaatneutraal zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | In 2020 14% duurzame energie opwekken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We willen draagvlak krijgen voor het realiseren van grootschalige duurzame energie door windmolens en zonneparken. We hanteren bij zonneparken daarvoor het 3 x lokaal-principe: lokaal opwekken, lokaal gebruiken en lokaal een economisch en financieel voordeel. We geven er uitvoering aan door uitvoeringsprogramma's voorloeiend uit de Visie Energietransitie 2016- 2020. Momenteel loopt het Uitvoeringsprogramma 2017-2018.                                                                                                                                                       | Wonen, woningen en duurzaamheid gaan hand in hand. Zeker met het oog op de komende energietransitie. In Assen wordt duurzaamheid en duurzaam bouwen en slim gaan invullen. De uitvoeringsprogramma's worden tweesjaarsjaks geëvalueerd, waar nodig bijgesteld en geactualiseerd voor de komende twee jaren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Om de duurzaamheidsambities te ondersteunen stimuleren we elektrisch rijden door het plaatsen van laadpalen voor auto's en fietsen en zien we toe op de ontwikkelingen rond waterstof (de kinderboerderij) bij het Duurzaamheidscentrum tot stadsboerderij                                                                                                                                                                                                                      | Energiebesparing blijft een speerpunt. Met gratis adviezen blijven we inwoners en bedrijven stimuleren tot energiebesparing. We vinden educatie en bewustwording op jonge leeftijd van belang en faciliteren standaard-bouwenprojecten en ontwerpen (de kinderboerderij) bij het Duurzaamheidscentrum tot stadsboerderij                                                                                                                  | We kijken waar de gemeente Assen kan aansluiten bij initiatieven die zinvol kunnen zijn als katalysator voor het door ons voorgestane duurzame beleid, zoals Fair Trade, Green Leaf, Covenant. Facilitator. Ook kunnen we ons bestaande netwerk in Brussel voor het zoveel mogelijk gebruik maken van Europese subsidie mogelijkheden op dit gebied.                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                           |
| Capelle aan den IJssel | Drenthe       | Capelle aan den IJssel is in 2050 een duurzame, groene en schone stad. De uitdaging van CO2 door energieverbruik, verkeer en bedrijvigheid is bij de rijk. Capelle aan den IJssel wil in 2050 klimaatneutraal zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tijdens de behandeling in de raad van het koersdocument heeft de gemeenteraad een motie aangenomen. Deze motie verzoekt het college om de motie nader te preciseren, een voorstel voor een lokaal duurzaamheidsfonds op te stellen, en de motie te versleten in de Voorjaarsraad 2019.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                           |
| Bergen op Zoom         | Zuid-Holland  | De gemeente heeft hier een leidende rol bij de invulling van het klimaatakkoord van Parijs. We moeten inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden overtuigen van de noodzaak van dat akkoord. Voor Bergen op Zoom moet er een lokaal uitvoerings- programma energietransitie komen. Ook moeten we aangeven wat in de gemeente of de regio ruimte is voor het duurzaam opwekken van groene energie. Het is belangrijk om bij alle initiatieven de maatschappelijke meerwaarde voor de omwonenden te waarborgen. Zij – maar ook andere inwoners van de gemeente – kunnen bijvoorbeeld (mede) tegengaat worden van de nieuwe energ bronnen. We moeten ook maatregelen nemen tegen klimaatverandering als we een groene, klimaatbestendige en veilige gemeente willen blijven. | In 2022 hebben we het volgende bereikt: Bergen op Zoom is een duurzame en klimaatbestendige gemeente en die duurzaamheid levert veel dynamie, welvaart en werkgelegenheid op. De omgeving is groen en natuurlijk. Het is prettig om hier te wonen, werken en leven, niet alleen voor de huidige inwoners maar ook voor de generaties na hen. De klimaatverandering – bijvoorbeeld in de vorm van hevige buien – levert nauwelijks wateroverlast of gevaal op. We behouden de kunst van het besparen op energie, we waken onze energie lokaal en duurzaam op en we maken efficiënt gebruik van warmte. Door onze inzet voor de bodasat economy lopen we voor in de circulaire economie. | Zaken die daar in ieder geval in terugkomen, zijn duurzaam bouwen, schone energie en duurzaam gemeentelijk vastgoed, maar ook het stimuleren van de fiets en het gebruik van het openbaar vervoer. Maar denk ook aan maatregelen om hittestress en wateroverlast door extreme regenval tegen te gaan. We moeten de inrichting van de bebouwde ruimte aanpassen op langere perioden van droogte en tegelijkertijd heftigere regenbuien die ook nog eens vaker voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door de buitenruimte te vergroenen en te ontbinden.                                           | Er is een begin gemaakt met het energieneutraal maken van bestaande woningen. Duurzaam bouwen is een vanzelf- sprekendheid: aardgasloos en energieneutraal. We spelen ook in op de mogelijkheden die het Rijk biedt om dit in franchises mogelijk te maken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Als gemeente geven we natuurlijk zelf het goede voorbeeld. We stellen bijvoorbeeld duurzame voorvanden aan subse- dies en aan ons inkoopbeleid. Onze eigen gebouwen en accommodaties maken we duurzaam. We ondersteunen de doelstellingen van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en brengen de economische ontwikkeling en natuurbeleid samen. We doen dat door enerzijds de natuur te herstellen en anderzijds ruimte voor uitbreiding zorgvuldig te bepalen en te versleten. | We stimuleren de nieuwe mobiliteit en leggen daarvoor voorzieningen aan zoals laadpalen voor elektrische voertuigen en fietsen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Er komt een wethouder met de portefeuille duurzaamheid, maar iedere wethouder deelt het eigenaarschap van verduur- zaming op alle beleidsdomeinen. We stellen een actieplan op waarin al onze duurzame ambities en acties staan. Deze lokale klimaatvisie is de doe-agenda voor de komende vier jaar. In ieder geval staan er maatregelen in die ervoor zorgen dat we onze bijdragen aan de klimaatdoelstellingen van Parijs halen. | We geven de ruimte aan nieuwe initiatieven. Ook hier geldt het 'Right to Challenge'. We stimuleren duurzame partner- schappen met organisaties/instellingen die lokaal en vernieu- wend aan de slag willen gaan. De gemeente past hierin een faciliterende rol.                                                                                                                                                                                                                                                                | - Eenmalige investering Leefomgeving: € 200.000 in 2018<br>- Structureel Routekaart duurzaamheid: € 100.000 in 2018, € 250.000 vanaf 2019 e.v.<br>- Structureel Stimuleringsfonds Duurzaamheid: € 100.000 vanaf 2019 e.v. |
| Stichtse Vecht         | Noord-Brabant | Voort het gehele grondgebied van Stichtse Vecht is de ambitie in 2030 klimaatneutraal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | De gemeentelijke organisatie moet het goede voorbeeld geven en werkt in 2022 klimaatneutraal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | We zorgen ervoor dat bewoners en huurders over meer informatie kunnen beschikken. Via gerichte projecten, zoals energiescans, stimuleren we eigenaars, bewoners en huurders.                                                                                                                                                                                                                                                        | We bekijken of we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties tegemoet kunnen komen in de vorm van een duurzaamheidsvoorziening.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                           |
| Zeist                  | Utrecht       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | De woonvisie wordt aangepast op aardgasvrij en energieneutraal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                           |
| Utrecht                |               | In de komende raadsperiode realiseren we ééndrds van deze ambitie, tenzij het voor onderdelen aantrekkelijk is dat er door technische ontwikkeling een versnelling in de volgende periode(s) mag worden verwacht. Alle nieuwbouwpanden zijn aardgasvrij.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | x                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | We gaan de woningen in 2020 BREEAM verduurzamen, nieuwbouw is aardgas- loos en nu op de meter. Het bestel van de woningcorporaties kent in 2022 gemiddeld label B. In 2021 ligt er voor de eerste wijk van Zeist een compleet en gedragen plan voor de transitie van deze wijk naar een aardgasloze "wijk van de toekomst".                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Het gemeentelijk vastgoed kent in 2022 gemiddeld label B, waarmee de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | We faciliteren het gebruik van duurzame vervoersmiddelen – met name het elektrisch vervoer – zo goed mogelijk. Dat vereist de komende jaren aanvullende investeringen in de infrastructuur.                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Vanaf 2019 is de Stichting Energie Zeist er niet alleen voor particulieren maar ook voor bedrijven en beschikt ze over een breed palet aan financieringsmodellen voor private verduurzaming                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                           |

[illegible]



|                    |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                   |
|--------------------|------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                    |                  | Gemeenten die een partij geformuleerd hebben wanneer ze energieklimateutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed; concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                         | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                    | Speciaal opgerichte loketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen winnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave         | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of omv een fonds voor het behalen vd doelstelling                                          |
|                    |                  | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoevel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrij nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                                                                                                                                                   | Het belang van communicatie en het bereiken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                 | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                                                            |
|                    |                  | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitdrukken doen over maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, taxi)                                                                                                                                                                          | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                   | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                                                     |
| <b>Gemeente</b>    | <b>Provincie</b> | <b>Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie-neutraal</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hernieuwbaar</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>duurzame energie bestemmingsplan</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <b>Verduurzaming gemeentelijke bouw</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>Elektrisch rijden</b>                                                                                                                                                                                                            | <b>Communicatie</b>                                                                                                                                                                      | <b>Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>Budget voor behalen doelstelling</b>                                                                                                           |
| Woerden            |                  | In 2040 vindt iedereen het vanzelfsprekend om duurzaam te leven. Zowel in huis, bijvoorbeeld bij het energieverbruik en de opwekking, bij verkeer en vervoer en bij het werk en het ondernemen. Worden is in 2040 al 10 jaar energie-neutraal. Daar hoort zeker niet bij dat er in het Paspoortgebied wordt gebouwd naar olie en gas. Daarnaast hebben we als gemeente een aanpakfunctie om deze duurzaamheidsdoelstelling samen met inwoners, woningbouwvereniging en ondernemers voor 2030 te bereiken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Het nieuwe college stelt samen met de raad in 2019 een afwegingskader vast waarmee initiatieven op het gebied van grootschalige energieopwekking (ruimtelijk) kunnen worden beoordeeld. Uitgangspunt hierbij is dat bij zonnepanelen de plaatsing op gebouwen de prioriteit krijgt. Goede landbouwgrond komt hier wat ons betreft niet voor in aanmerking, deze is immers nodig voor de voedselvoorziening.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Daarboven zetten wij extra ambitieuze capaciteit in de vorm van duurzaamheidsambassadeurs in, die zich zowel op de samenwerking als de ambitieuze organisatie richten. Zij jagen gemeentelijke initiatieven aan en inventariseren ook de belemmerende regelgeving op het gebied van duurzaamheid om deze te kunnen aanpassen of schrappen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Bij de transformatie van het Schiederswaard naar een gasvrij wijk, moeten de inwoners gehoord worden. We bieden een perspectief om in te kunnen stappen. Duurzaamheidsmaatregelen worden in samenwerking tussen inwoners en ondernemers genomen.                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Bij het vervangen van de straatverlichting kiezen we voor een duurzame oplossing en waar mogelijk combineren we dit met laadpalen voor elektrische fietsen en auto's.                                                               |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | De gemeente heeft voor de eerste drie jaar 1.000.000 euro gereserveerd. In 2022 is dat opgelopen tot een bedrag van 1.400.000 euro                |
| De Friese Meren    | Utrecht          | De Duurzaamheidsvisie 2013-2030 in verband met de nieuw ontwikkelde technologieën hierin. Op basis hiervan wordt een meervoudig plan opgesteld, waarin de ambities SMART zijn geformuleerd en voorzien zijn van een financiële onderbouwing. In de herijde visie komt in ieder geval het volgende aan de orde - De voortrekkersrol van de gemeente op het terrein van duurzaamheid; - Het integreren van de duurzaamheidsdoelen in bestemmingsplannen en (ruimtelijke) projecten (i.c. het afwegingen van duurzaamheid bij ieder beleidsvoornemen (college- en raadsvoorstellen); - Het ondersteunen van initiatieven vanuit de 'menskip' op het terrein van duurzaamheid in de woningbouw; - De wijze waarop binnen dit beleidsveld de verbinding kan worden gezocht met externe partners, zoals de provincie Fryslân en de woningbouwcorporaties. | Het integreren van de duurzaamheidsdoelen in bestemmingsplannen en (ruimtelijke) projecten i.c. het afwegingen van duurzaamheid bij ieder beleidsvoornemen (college- en raadsvoorstellen).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Duurzaamheid is een multidisciplinair en integraal onderwerp. Dat betekent dat vrijwel elk beleidsdomein te maken krijgt met het behalen van de duurzaamheidsambitie. Het is daarmee een gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid van het toekomstige college. Dit betekent in de praktijk dat de portefeuillehouders verantwoordelijk zijn voor de invulling van de duurzaamheidsparagraaf bij elk relevant collegegevoerde raadsvoorstel. Het voorgaande wordt gecoördineerd door één portefeuillehouder.                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                          | Het college laat zich actief informeren over de mogelijke provinciale subsidies voor lokale energie-organisaties.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                   |
| Rijswijk           | Friesland        | Wij willen te zijn in 2030 te voldoen aan de leefomstandigheden van de Wereldgezondheidsorganisatie. Onze inzet is gericht op een energieneutrale gemeente in 2040. We stimuleren circulair ondernemen; waarbij grondstoffen hun waarde behouden en kringlopen zo kort mogelijk zijn. We benutten de kansen van schone technologie voor bedrijvigheid en welzijn. We werken toe naar een circulaire economie in 2050.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | We grijpen de nieuwe Omgevingswet aan om onze leefomgeving te verbeteren. Lucht, water en bodem moeten schoon zijn. De bebouwing van de nieuwe Omgevingswet om de stad meer integraal te ontwikkelen pakken we op. We houden hierbij scherp in zicht dat we minder bureaucratie en minder regels willen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | We stimuleren en faciliteren innovatieve mobiliteit en elektrisch vervoer.                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                   |
| Heerenveen         | Zuid-Holland     | Klimaatverandering is een grote uitdaging. Hierin nemen wij verantwoordelijkheid. De overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen naar volledige duurzame energiebronnen staat hoog op de agenda van onze gemeente. We willen dat inwoners energie- en omgevingsbewust leven en werken. We werken samen met andere gemeenten, provincie, WVV, ondernemers en inwoners om begripdoelen te realiseren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                   |
| Weert              | Friesland        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | • Opstellen warmteplannen voor wijk en dorp<br>• Ondersteunen woninggebruikers op het gebied van energiebesparing<br>• Nieuwe beleidsdoelstelling bodenversterkt in wijk, dorp en buitengebied<br>• Onderzoek en steun voor uitbreiding Natuur- en Milieuzentrum De Uizeren Man<br>• Nieuw beleidskader duurzame ontwikkeling voor 2020 en verder<br>• Duurzaamheid, klimaat en bodenversterkt: strategisch beleid (duurzaamheidsparagraaf)<br><br>Waar sturen we de komende periode op (beleid) i.a.v. het programmaonderdeel?<br>• Energie besparen bestaande woningbouw (2 subsidie projecten Warm Wonen Weert en See2Do);<br>• Netwerkalternatieven aardgas i.s.m. de provincie.<br>• Monitoring gemeentelijk energieverbruik | We gaan versneld verduurzamen door pilots te starten in 2019. Onze ambitie is om een voortrekkersrol in Limburg te vervullen. Als nieuwbouwwoningen worden gasvrij. Dit gebeurt onder meer bij Laarveld fase 3 en 4. Bij bestaande locaties liggen we nog geen verplichting op, maar we willen ook niet stilstaan. Het streven is om verduurzaming voor iedereen betaalbaar te houden. Ook woningcorporaties betrekken we hierbij. De warmteaanpak krijgt hierbij hoge prioriteit. We beginnen met het opstellen van warmteplannen per wijk en dorp. We vervolgen het proces om tot een warmteplan te komen in samenwerking met de provincie. We streven ernaar om voor afloop van de bestuursperiode in een bestaande wijk een proef te starten om woningen aardgasvrij te maken. | • Verduurzamen gemeentelijk vastgoed;<br>• Inkoop duurzame energie eigen organisatie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                     | • Verzelfstandiging Energeloket Weert.                                                                                                                                                   | ca. 230.000                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                   |
| Houten             | Limburg          | Weert streeft ernaar energieneutraal te zijn per 2040                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Als gemeente hebben we een voorbeeldfunctie. Daarom plaatsen we zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed, daar waar dit technisch mogelijk is en voor zover de levensduur van de investeringen redelijk is. Om huizen en bedrijven, maar ook bijvoorbeeld het gemeentehuis, zichtbaar te verduurzamen willen we naast het plaatsen van zonnepanelen ook kijken naar de mogelijkheid van groene gevels of daken.                                                                                                          | Nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | We faciliteren het elektrisch rijden door het aantal laadpalen aan te laten sluiten bij de groeiende behoefte van onze inwoners.                                                                                                    | We brengen het energiefonds actief onder de aandacht van inwoners en bedrijven.                                                                                                          | - Veel inwoners zijn al jarenlang, al of niet gesteund, in hun wijk bezig met initiatieven om energie te besparen. Wij moedigen deze initiatieven aan en stimuleren de uitwisseling van ideeën, ervaringen en tips, zodat veel meer inwoners kunnen profiteren van succesvolle maatregelen om energie te besparen.<br>- Duurzaam gedrag beïnvloeden we. Om de drempel voor het verduurzamen van woningen voor particuliere woninggebruikers te verlagen loopt in 2018 en 2019 de pilot 'groene leges'. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie van deze proef, komen we voor groene leges en breiden deze uit.<br>- We onderzoeken de mogelijkheid om een energiefonds in te stellen, bij voorkeur regionaal. Met zijn fonds krijgen inwoners de gelegenheid hun huis te verduurzamen. We zoeken samenwerking met bedrijven en andere partners, zoals WVV, om hieraan deel te nemen.<br>- We zetten het Duurzaamheidsfonds voort. Op basis van de evaluatie van 2018 en het klimaatplan optimaliseren we de omvang en werking ervan. | Daarnaast onderzoeken we, in het kader van onze duurzaamheidsambities, de mogelijkheid tot 'vergroening' van onze lokale belastingen en heffingen |
| Goeree-Overflakkee | Utrecht          | Houten wil in 2040 energieneutraal zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | X                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | In principe sluiten we nieuwbouwwoningen niet aan op het aardgasnetwerk. Bij de projecten die al in voorbereiding zijn gaan we in gesprek met projectontwikkelaars en bouwbedrijven om alsnog te kiezen voor een duurzaam alternatief. We ontwikkelen voor 2021 een gemeentelijke routekaart van het gas af. Daarbij betrekken we belanghebbenden zoals inwoners, VVW en Stedin. We streven ernaar om voor afloop van de bestuursperiode in een bestaande wijk een proef te starten om woningen aardgasvrij te maken. | Hoge ambities formuleren voor het berekenen van duurzaamheid. De gemeente moet een voorbeeldfunctie vervullen op dit gebied. Inzetten op verduurzaming van mobiliteit door het wagenpark uit te breiden tot 100% elektrische auto's. Er dient ingezet te worden op onderzoek naar de mogelijkheden van plaatsing van zonnepanelen op openbare gebouwen en agrarisch vastgoed/ | Er wordt gewerkt aan verduurzaming van onze eigen verkeersbewegingen en een deelproject met elektrische en waterloze auto's inzetten op verduurzaming van mobiliteit door het wagenpark uit te breiden tot 100% elektrische auto's. | Huizenbezitters informeren over besparingsmogelijkheden op het gebied van energie. Promoten van een duurzaamheidsbeleid en onderzoek doen naar een collectief inkoopbedrijf van energie. | Innovatie tot opwekking van alternatieve energie dient gestimuleerd te worden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | X                                                                                                                                                 |
|                    | Zuid-Holland     | Goeree-Overflakkee streeft ernaar in 2020 energieneutraal te zijn                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Na de realisering van de afgesproken 225 MW aan windmolens zullen we geen nieuwe windmolens plaatsen. Wel wordt er ingezet op een gebiedscentralisatie in de Brouwersdam.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | verduurzaming van gebouwde omgeving en aardgasvrij maken van panden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                   |

|                 |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                 |                  | Gemeenten die een partij geformuleerd hebben wanneer ze energie/klimaatneutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn                                                | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                          | Speciaal opgerichte loketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen inwinnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of om een fonds voor het behalen vd doelstelling                                                                                                                                                                                                                                             |
|                 |                  | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoevel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrij nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                   | verduurzaming vastgesteld                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                                                                                                         | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                          | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                                                                                                                                                                                                                                                              |
|                 |                  | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitdrukken doen over maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                             | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd.                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, land)                                                                                                                                | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                             | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Gemeente</b> | <b>Provincie</b> | <b>Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie neutraal</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <b>Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Her nieuwbouw</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>duurzame energie bestemmingsplan</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)</b>                                                                                                                                                  | <b>Verduurzaming gemeentelijke bouw</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>Elektrisch rijden</b>                                                                                                                                                                  | <b>Communicatie</b>                                                                                                                                                                | <b>Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <b>Budget voor behalen doelstelling</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Barendrecht     |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>* Pak de energietransitie de komende jaren voortvarend op</li><li>* Stimuleer en faciliteer energiebesparingen.</li><li>* Stimuleer het plaatsen van zonnepanelen en onderzoek de mogelijkheden van zonnepanelen op de gemeentelijke gebouwen. Neem ook de ontwikkeling van andere energiebronnen en voorzieningen op in de plannen</li><li>* Stimuleer duurzaam ondernemerschap en duurzame bedrijventerrenen. Ga in gesprek met bedrijven over de nieuwe economie. Probeer innovatieve bedrijven naar Barendrecht te halen. Geef aandacht aan sociaal ondernemers.</li><li>* Maak werk van de circulaire economie. Stimuleer afvalscheiding en maak dit beter en eenvoudiger. Verbeter zo het afvalscheidingspercentage.</li><li>* Onderzoek de geluidsoverlast en luchtkwaliteit in Barendrecht en formuleer een eventuele aanpak.</li><li>* Voorkom CO2-opslag onder Barendrecht.</li><li>* Trek het plaatsen van windmolens aan het door de raad vastgestelde kader.</li><li>* Handhaaf het principebesluit om de aandelen van Eneco te verkopen. Maak afspraken over de besteding van de opbrengst</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>* Bouw in Barendrecht energieneutraal. Ga in gesprek met woningcorporaties over de herontwikkeling en verduurzaming van de huidige woningbouw.</li><li>* Stel in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet een omgevingsvisie op samen met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden. De omgevingsvisie bevat heldere kaders en geeft ruimte voor initiatieven.</li></ul>                                                     |                                                                                                                                                                                             | Geef het goede voorbeeld door het nog meer plaatsen van zonnepanelen op de gemeentelijke gebouwen. Neem ook de ontwikkelingen andere energiebronnen en voorzieningen op in de plannen.                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                 |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | * Maak een plan van aanpak voor gasloze wijken.                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | * Realiseer meer elektrische laadpunten bij openbare voorzieningen. Nieuwe bedrijfsvoertuigen die we aanschaffen zijn elektrisch.                                                         |                                                                                                                                                                                    | * Geef een extra impuls aan de Duurzaamheidskring, onder andere door een innovatieprijs in het leven te roepen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Middelburg      | Zuid-Holland     | Nee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | De doelstelling om in 2050 energieneutraal te zijn, handhaven we. Ook in de omgevingsvisie is "duurzaamheid" een belangrijk thema en dient het bijzondere aandacht te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | In februari 2018 is een interbestuurlijk programma (IBP) opgesteld. Het IBP geeft uitvoering aan een aantal afspraken in het regeerakkoord. Het programma is nu op hoofdlijnen vastgesteld en wordt in 2018 uitgewerkt in concrete afspraken. Middelburg zal een aandeel in enkele opgaven krijgen.                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                             | Ook de gemeente Middelburg levert haar bijdrage hieraan. Sterker nog, als overheid hebben we een voorbeeldfunctie. Bijvoorbeeld daar waar het gaat om het energieneutraal maken van ons eigen (maatschappelijk) vastgoed.                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                           | Nee                                                                                                                                                                                | In onze monumentenstad zijn er belemmeringen bij het verduurzamen van woningen en gebouwen vanwege welstand of monumentale status. In het beleid willen we vastleggen dat eigenaren van monumenten meer vrijheid krijgen om hun pand energiezuinig te maken met respect voor de monumentale en architectonische waarden. In deze maatschappelijke opgave werken we samen met de inwoners, gemeenten, provincie, waterschap, woningcorporaties en overige partijen. Bijvoorbeeld door het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                 | Zeeiland         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Hollands Kroon  |                  | Hollands Kroon gaat concreet inzetten op duurzaamheid, bodoverstelt en de energietransitie. Wij presenteren een visie met een plan van aanpak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             | Zo komen er nog dit jaar zonnepanelen op scholen en openbare gebouwen. Binnen het inkoopbeleid van de gemeente zijn duurzaamheid een uitgangspunt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                    | Het Burgerinitiatief is een belangrijk onderdeel van inwonersparticipatie. Daarom leggen wij dit jaar een verordening voor aan de raad om het Burgerinitiatief mogelijk te maken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Waalwijk        | Noord-Holland    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | De komende periode zetten we concrete stappen op weg naar een duurzame toekomst. Een toekomst die we allen samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties kunnen realiseren. We gaan voor een integrale aanpak om zo onze duurzaamheidsdoelen rotsvast te maken; het gaat om de balans tussen People, Planet en Profit. Creativiteit, flexibiliteit en innovativiteit staan centraal in ons handelen. Klimaat, groen en gezondheid vormen de drie hoofdlijnen van onze aanpak. Wij pakken dit integraal aan en stellen daarvoor extra middelen beschikbaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Groen vervult ook op bedrijventerreinen een functie. We streven ernaar dat de primaire functie van het bedrijventerrein en het belang van groenvoorziening goed worden afgewogen. Waar nodig revitaliseren we de oudere bedrijventerreinen ook op het gebied van groenvoorziening. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om zonevelden met zonnepanelen aan te leggen op bedrijventerreinen of anderen terreinen van de gemeente die nog niet bestemd of in gebruik zijn. |                                                                                                                                                                                             | We koppelen technologische innovaties aan onze duurzaamheidsagenda en economische bereikbaarheidsbelangen. We gaan vol voor e-bikes/cars, gedragsprojecten en zelfrijdend (service) vervoer.                                                                                                                                                                                                                                                                    | Bewustwording van de noodzaak te verduurzamen en van onze eigen mogelijkheden hierin is belangrijk. Daarom starten we in Waalwijk, in het bijzonder op scholen, een communicatiecampagne. |                                                                                                                                                                                    | Budget voor implementatie omgevingswet: € 100.000 in 2019 en 2022, € 200.000 in 2020 en 2021.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Overbetuwe      | Noord-Brabant    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                    | Het is een groot goed dat inwoners actief willen en zorgvuldig. Ook de belangen van inwoners die niet actief participeren, moeten immers gewaarborgd zijn. Dat vraagt voortdurende aandacht voor democratische legitimiteit. Wij willen burgerparticipatie en inspraak graag stimuleren.                                                                                                                                                                                                                                                     | Wij hebben de bereidheid om voor duurzaamheid structureel middelen vrij te maken (gedacht wordt aan € 200.000 per jaar), maar er zal eerst nader onderzoek moeten plaatsvinden naar het bedrag wat noodzakelijk en wenselijk (respectievelijk haalbaar) is. De routekaart is daarbij leidend (geen fondsvorming maar concrete maatregelen bepalen). |
|                 | Gelderland       | Het zuring ongaan met energie is niet alleen een zaak van de overheid, maar eerst en vooral van onze inwoners en van het bedrijfsleven. Als gemeente zullen wij proberen energie afspraken te sluiten met het bedrijfsleven en met verenigingen. Deze hebben als doel afspraken vast te leggen om het (fossiele) energieverbruik terug te dringen. Wij zullen onderzoeken hoe wij als gemeente deze afname van (fossiel) energieverbruik kunnen faciliteren. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Als gemeente zullen wij proberen energie afspraken te sluiten met het bedrijfsleven en met verenigingen. Deze hebben als doel afspraken vast te leggen om het (fossiele) energieverbruik terug te dringen. Wij zullen onderzoeken hoe wij als gemeente deze afname van (fossiel) energieverbruik kunnen faciliteren.                                                                                                                                                          | Wij willen winning van windenergie en zone-energie mogelijk maken, maar geen nieuwe windmolensparken creëren. Voor winning van windenergie zijn windmolens langs de A15 de beoogde positie. | Het terugdringen van gasverbruik en het bouwen van gasloze woningen heeft momenteel volop de aandacht van de maatschappij. Iedereen is ervan doordrongen dat het gasverbruik fors minder moet. Over de alternatieven voor gasverbruik bestaat nog wat minder eensluidendheid. Wij zullen in ieder geval bij onze toekomstige plannen altijd onderzoek doen naar het in het gegeven geval op dat moment beste alternatief en dat indien mogelijk ook realiseren. |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                |               | Gemeenten die een jaarlijk geformuleerd hebben wanneer ze energieklimateutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                       | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                     | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningsbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                       | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Speciaal opgerichte toetaken/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen winnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave                                                                                                                                                                             | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                            | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of omv een fonds voor het behalen vd doelstelling |
|----------------|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                  | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoevel voor wanneer.                                                                                                                                                          | Net-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrije nieuwbouw, al den niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wegmark                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen. | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                   |
|                |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitstralen doen over maatregelen.                                                                                  | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, land)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                       | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                            |
| Gemeente       | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie-neutraal                                                                                                                                                                                                                           | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hemel/duurzaam                                                                                                                                                                                                                                                                                               | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Communicatie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                | Budget voor behalen doelstelling                                                                         |
| Zuthphen       |               | In 2030 is Zuthphen energie-neutraal                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | De energietransitie heeft grote gevolgen voor de huizen waarin we wonen en de manier waarop we ons verplaatsen. We zien een schone toekomst als kavel Kans. We zetten in op de Cleantech Agenda en voor de noodzakelijke omslag die we met elkaar moeten maken vanwege de klimaatverandering. Wij zetten in op nieuwe energieopslag en gaan door met het plaatsen van de windmolens ten noorden van De Mars. We steunen initiatieven en innovaties die het opwekken van schone energie bevorderen.                                   | We willen dat Zuthphen een uniek voorbeeld wordt in het verduurzamen van de historische binnen- stad. We zoeken hiervoor steun bij provincie en het Rijk en onderzoeken hoe we bestaande en monumentale panden door 'flexibilisering in regulering kunnen verduurzamen, zodat in te bouwen op historisch karakter. Waar nieuw gebouwd wordt, is ons beleid dat dat energieneutraal en aardgas- loos zal zijn. Dit geldt ook zoveel als mogelijk voor reeds gebouwde woningsbouw. Ook bestaande woningen worden beter geïsoleerd, we benutten de kansen die De Mars biedt met het warmtenet als warmtenet en we maken onze woningen wijk voor wijk gasloos. | De gemeente neemt haar voorbeeld serieus en neemt zelf het voortouw door gebouwen in gemeentelijk bezit binnen enkele jaren volledig te verduurzamen. De gemeente geeft daarnaast voortvarend uitvoering aan haar maatschappelijk verantwoord inkoopbeleid, met als doel om binnen afzienbare tijd volledig duurzaam en zoveel mogelijk fair trade en circular in te kopen. | Voor autoriteiten wordt het gebruik van slim parkeren, elektrisch rijden en deelsloot's steeds vanzelfsprekend. We stimuleren elektrisch vervoer en zorgen voor voldoende (nieu) laadpalen in samenwerking met provincie en energiebedrijven. Bovendien wordt wat ons betreft slimmer, flexibeler en elektrisch, waarbij we specifiek aandacht hebben voor vervoer van en naar werk. | We willen dat onze inwoners meedelen, meeparten en meewerken aan de vraagstukken die hen raken en dat de gemeente naar hen luistert. We benutten de kennis en de creativiteit die in de samenwerking aanwezig zijn, van de Zuidvelden tot aan De Hoven en Wainsveld, en gebruiken de ideeën van betrokken inwoners, zoals we in het Blauwboek gedaan hebben. |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                          |
| Harderwijk     | Gelderland    | In de Routekaart Energieke Stad met bijbehorende uitvoeringsstrategie staan de doelstellingen en activiteiten waardoor Harderwijk in 2031 45% CO2 heeft gereduceerd.                                                                                                              | Het is nu tijd voor de uitvoering van plannen met een hoge CO2-impact, zoals meer zon- en windenergie en het energieneutraal en gesloos ontwikkelen van woning- bouwlocaties.                                                                                                                                                                                               | In deze periode worden er zo veel als mogelijk nieuwe woningen gasloos gemaakt. Daarnaast stellen wij een plan op voor de transformatie van bestaande woningen naar gasloos wonen en werken wij mee aan pilots voor gasloze projecten in woonwijken/straten. Hierbij hebben wij aandacht voor minder draagkrachtige woonwijken die energieneutraal worden en maatregelen niet vanzelfsprekend zijn.                                                                                                                                  | Wij geven het goede voorbeeld met energieneutrale overheidsgebouwen, een duurzaam wagenpark en duurzaam inkoop en -aanbesteden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Daarnaast ondersteunen wij initiatieven uit de samenleving.                                                                                                                                                  |                                                                                                          |
| Noorddorpolder | Gelderland    |                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | We namen de verantwoordelijkheid voor windenergie en voelen deze nu voor de opgave die er voor zonnepanelen ligt. Dit vraagt wel een zorgvuldige inkeping en inpassing in ons karakteristieke buitengebied. We vinden dat de ontwikkeling van zonnepanelen niet ten koste mag gaan van de landbouwgrond. Verder stimuleren we andere innovaties zoals geothermie en energieopslag op eigen terrein. Het Netwerk Noorddorpolder Energiealliantie vinden we een voorbeeld van samenwerking tussen bedrijfsleven, inwoners en overheid. | Daarnaast is er de opgave om de woonwijken van het aardgas af te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                          |
| Lingewaard     | Flevoland     | Duurzaamheid is belangrijk voor Noorddorpolder. We hebben de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. De focus ligt op schone energie, mobiliteit en circulaire economie.                                                                                                      | Wij kunnen het verschil maken door bedrijven te mobiliseren met grote en aansprekende projecten. We zien Next Garden als een uitga- kansen kans om bij te dragen aan deze energietransitie. In deze raadsperiode willen we enerzijds voortgaan op de inge- slagen weg en anderzijds maatregelen treffen die op langere termijn bijdragen aan het realiseren van de ambitie. | We namen de verantwoordelijkheid voor windenergie en voelen deze nu voor de opgave die er voor zonnepanelen ligt. Dit vraagt wel een zorgvuldige inkeping en inpassing in ons karakteristieke buitengebied. We vinden dat de ontwikkeling van zonnepanelen niet ten koste mag gaan van de landbouwgrond. Verder stimuleren we andere innovaties zoals geothermie en energieopslag op eigen terrein. Het Netwerk Noorddorpolder Energiealliantie vinden we een voorbeeld van samenwerking tussen bedrijfsleven, inwoners en overheid. | Daarnaast is er de opgave om de woonwijken van het aardgas af te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                          |
| Schagen        | Gelderland    |                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Wij kunnen het verschil maken door bedrijven te mobiliseren met grote en aansprekende projecten. We zien Next Garden als een uitga- kansen kans om bij te dragen aan deze energietransitie. In deze raadsperiode willen we enerzijds voortgaan op de inge- slagen weg en anderzijds maatregelen treffen die op langere termijn bijdragen aan het realiseren van de ambitie. | We namen de verantwoordelijkheid voor windenergie en voelen deze nu voor de opgave die er voor zonnepanelen ligt. Dit vraagt wel een zorgvuldige inkeping en inpassing in ons karakteristieke buitengebied. We vinden dat de ontwikkeling van zonnepanelen niet ten koste mag gaan van de landbouwgrond. Verder stimuleren we andere innovaties zoals geothermie en energieopslag op eigen terrein. Het Netwerk Noorddorpolder Energiealliantie vinden we een voorbeeld van samenwerking tussen bedrijfsleven, inwoners en overheid. | Daarnaast is er de opgave om de woonwijken van het aardgas af te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                          |
| Soest          | Noord-Holland | Het formuleren van datgene wat we het komende jaar gaan doen is daarbij veel belangrijker dan het versen en abstracte doel te 2050. We sluiten uiteraard aan bij landelijke en Europese doelstellingen, maar we kiezen ervoor om de weg en/of hoe concreet en zichtbaar te maken. | Wij kunnen het verschil maken door bedrijven te mobiliseren met grote en aansprekende projecten. We zien Next Garden als een uitga- kansen kans om bij te dragen aan deze energietransitie. In deze raadsperiode willen we enerzijds voortgaan op de inge- slagen weg en anderzijds maatregelen treffen die op langere termijn bijdragen aan het realiseren van de ambitie. | We namen de verantwoordelijkheid voor windenergie en voelen deze nu voor de opgave die er voor zonnepanelen ligt. Dit vraagt wel een zorgvuldige inkeping en inpassing in ons karakteristieke buitengebied. We vinden dat de ontwikkeling van zonnepanelen niet ten koste mag gaan van de landbouwgrond. Verder stimuleren we andere innovaties zoals geothermie en energieopslag op eigen terrein. Het Netwerk Noorddorpolder Energiealliantie vinden we een voorbeeld van samenwerking tussen bedrijfsleven, inwoners en overheid. | Daarnaast is er de opgave om de woonwijken van het aardgas af te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                          |
| Utrecht        |               |                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Wij kunnen het verschil maken door bedrijven te mobiliseren met grote en aansprekende projecten. We zien Next Garden als een uitga- kansen kans om bij te dragen aan deze energietransitie. In deze raadsperiode willen we enerzijds voortgaan op de inge- slagen weg en anderzijds maatregelen treffen die op langere termijn bijdragen aan het realiseren van de ambitie. | We namen de verantwoordelijkheid voor windenergie en voelen deze nu voor de opgave die er voor zonnepanelen ligt. Dit vraagt wel een zorgvuldige inkeping en inpassing in ons karakteristieke buitengebied. We vinden dat de ontwikkeling van zonnepanelen niet ten koste mag gaan van de landbouwgrond. Verder stimuleren we andere innovaties zoals geothermie en energieopslag op eigen terrein. Het Netwerk Noorddorpolder Energiealliantie vinden we een voorbeeld van samenwerking tussen bedrijfsleven, inwoners en overheid. | Daarnaast is er de opgave om de woonwijken van het aardgas af te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                          |

|                 |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |
|-----------------|------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                 |                  | Gemeenten die een jaarlijk geformuleerd hebben wanneer ze energieklimateutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                    | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts.                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                  | We gaan plaatsen                                                                                 | Speciaal opgerichte loketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen inwinnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingcampagnes over de opgave                   | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of omv een fonds voor het behalen vd doelstelling |
|                 |                  | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingsplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoeft voor wanneer.                                                           | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrije nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                           | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                   |
|                 |                  | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitspraken doen over maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                 | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Geen eigen ambitie (wel externe partijen, provincie, land)                                       | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                              | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                            |
| <b>Gemeente</b> | <b>Provincie</b> | <b>Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie/nuutraal</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hernieuwbaar</b>                                                                                                                                                                                         | <b>duurzame energie bestemmingsplan</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>Verduurzaming gemeentelijke bouw</b>                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>Elektrisch rijden</b>                                                                         | <b>Communicatie</b>                                                                                                                                                                                 | <b>Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <b>Budget voor behalen doelstelling</b>                                                                  |
| Kerkrade        |                  | Duurzaamheid is van groot belang. Wij zien er op toe dat duurzaamheid een voortdurend aandachtspunt is. Wij zijn ons bewust van onze voorbestind op dit vlak en het bewerkstelligen van bewustwording van het belang van duurzaamheid bij onze inwoners. In regioverband is in het kader van PALETT – het regionale project m.b.t. energietransitie - afgesproken het gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen en over te gaan op schone, duurzame energiebronnen. Wij zullen de daaruit voortvloeiende deesprojecten volgen en bij problemen meeswaarde aan de verduurzaming ook entameren in onze stad. Een belangrijke overweging hierbij is dat verduurzaming ook wettighegheid oplevert. (Dit is alles over duurzaamheid in het hele akkoord) |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |
| Ridderkerk      | Limburg          | De Routekaart van ons Milieu- en duurzaamheidsprogramma concretiseren we en breiden we uit naar de toekomst. Wij zullen ons inspannen om dit alles in samenhang met de Klimaatwet vorm te geven. De gemeente krijgt in de uitvoering van deze wet een actieve regierol.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Het Rijk heeft besloten dat vanaf 1 juli 2018 de verplichte aansluiting van woningen op aardgas vervalt. Voor de nieuwbouw die door projectontwikkelaars in de wijken wordt ontwikkeld is dat al zo afgesproken in onze gemeente. Het is een grote opgave om ook bestaande woningen van het gas af te halen. Om die doelstelling te behalen zullen we de samenwerking zoeken met woningcorporaties, Verenigingen van eigenaren, particuliere huiseigenaren en ondernemers. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                  | Inwoners kunnen in onze WoonWizer/Winkel, via de website en andere kanalen voorlichting en informatie ophalen over onder andere de nieuwste technologieën voor energiebesparende maatregelen.       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |
| Veldhoven       | Zuid-Holland     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | De gemeente stimuleert duurzame energie, zoals zonnepanelen, door regels weg te nemen en informatie te verstrekken, med door het geven van subsidies.                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Nul-op-de-meter en gasloos bouwen worden basisaantalgangspunten bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | De gemeente zelf is natuurlijk een rolmodel en zorgt voor een stevig duurzaamheidsniveau bij gemeente- ijk gebouwen en organisaties.                                                                                                                                                                   | Huidig laadpalenbeleid voor elektrische auto's is openbaar gebied wordt onder de loep genomen;   | Dit thema is verankerd in alle beleidsinitiatieven en is onderwerp van bewustwordingcampagnes richting bedrijfsleven en inwoners.                                                                   | In Veldhoven is het gemeentebestuur er in de eerste plaats voor de inwoners. Er wordt veel aandacht besteed aan communicatie met hen. We sluiten aan bij bewonersinitiatieven of vragen inwoners met de gemeente mee te denken over nieuw beleid. Ook met wijkplatforms en andere belangengroepen gaan we graag in gesprek.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                          |
| Zwijndrecht     | Noord-Brabant    | Zwijndrecht is aangesloten bij de energiestrategie van de Drechtsteden (Klimaatneutraal voor 2050). Daarnaast hebben we een lokale energienet- en energieagenda die aansluit op de regionale opgaven. We stappen over op natuurlijk hernieuwde energiebronnen: wind, zon, water, aardwarmte en het hergebruiken van opgewekte warmte.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Voor 2020 komt er in Zwijndrecht een pilotbuurt voor energieneutrale woningen en (als dit zonder meerkosten voor de gemeente kan) een pilot voor een energieneutrale (sport)vereniging. We maken daarbij gebruik van de subsidie mogelijkheden van het Rijk voor dit doel. | Als we ons grote vastgoed aanpakken, kijken we of het zinvol is te verduurzamen. Dan gebruiken we duurzame materialen en duurzame installaties. We stimuleren plaatsing van zonnepanelen op daken van bedrijven op bedrijventerreinen en op daken van particuliere woningen. In Drechtstedenverband onderzoeken we de mogelijkheden voor een energiepark in de regio of (in landelijk verband) op locaties voor de kust. | Bij nieuwbouw gaan de woningen niet meer op het gas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |
| Berkelend       | Zuid-Holland     | Om de doelstelling "Berkelend energieneutraal in 2030" te halen, moeten er nog veel (extra) stappen worden gezet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Energietransitie (€ 2 miljoen)<br>Duurzaamheid, gemeente als voorbeeld (€ 5 miljoen)                     |
| Medemblik       | Gelderland       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Nieuwbouwwoningen zijn zo duurzaam en energiezuinig mogelijk en bij voorkeur gasloos (binnenkort wettelijk verplicht bij nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Medemblik werkt ook aan de eigen duurzaamheid. Er wordt zoveel mogelijk duurzaam ingekocht, bij voorkeur gerecycled materiaal. We investeren in een energiezuinig gemeentehuis, met een goede balans tussen kosten en opbrengsten. Ook LED- straatverlichting levert hieraan een belangrijke bijdrage. | In de wijken kijken wij naar mogelijkheden voor oplaadpunten voor e-bikes en elektrische auto's. | De gemeente neemt een doorverwijzrol in bij advisering voor verduurzaming van bestaande woningen. Met corporaties en projectontwikkelaars wordt intensief samengewerkt deze ambities waar te maken. | Betere communicatie richting inwoners: in duidelijke taal en gericht op samenwerking en overleg, met transparante en heldere besluitvorming door burgerparticipatie. Zo begrijpen mensen ook beter wat de gemeente doet. De participatieladder is hierbij een middel om voorafgaand aan participatie duidelijk te maken welk gewicht wordt toegekend aan de inbreng van inwoners. Hierin is een rol weggelegd voor de organisatie, in het bijzonder voor de voorlichters en kernconsulent. Wij willen mensen en zeker ook kernraden intensiever betrekken bij besluitvorming, bijvoorbeeld door hoor- en inspraakmogelijkheden van de raadscommissies beter onder de aandacht te brengen. Ook de gemeentelijke organisatie moet nog meer gericht zijn op een dienstverlenende instelling. |                                                                                                          |
|                 | Noord-Holland    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                            | Zonnepanelen willen wij op daken van (nieuwe) woningen en bedrijven in plaats van op het land. Landbouw- en woningbouwgrond in eigendom van de gemeente wordt hiervoor niet meer beschikbaar gesteld. Ook zijn wij tegen de komst van nieuwe windmolens en mogen bestaande molens bij vervanging niet groter worden in ashoogte en wielkleingte.                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                          |

|                 |               | Gemeenten die een jaarlijk geformuleerd hebben wanneer ze energieklimateutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                      | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Speciaal opgerichte toketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen winnen specifiek voor deze opgave, of voorlichtingscampagnes over de opgave                                                                                                                                                                                                                                                          | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, structureel of omv. een fonds voor het behalen vd. doelstelling                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                 |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar het geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingenplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoeveel voor wanneer.                                                                          | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrij nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|                 |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitspraken doen over maatregelen.                                                                                                                                                                                                      | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                   | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, rijk)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Gemeente        | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie neutraal                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Hemieluikbaar                                                                                                                                                                                                                 | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Communicatie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Budget voor behalen doelstelling                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Venray          |               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Om de transitie naar een energieneutrale toekomst is één keer goed te doen, zullen wij per dorp en wijk, met inwoners en partners, moeten onderzoeken welke maatregelen het meest effectief zijn en dit vertalen naar een gebiedsaanpak, om zo snel mogelijk het energieverbruik terug te brengen. We gaan naar een toekomst zonder gebruik van aardgas, maar willen daarbij wel dat de alternatieven betaalbaar en duurzaam zijn. Wij zetten in op een pilot om een dorp, wijk of een gedeelte daarvan, aardgasvrij te maken. | Wat wij vragen van anderen, geldt natuurlijk ook voor ons als gemeente als het gaat om ons eigen vastgoed. Wij brengen in beeld wat er voor nodig is om ons eigen vastgoed energieneutraal te maken, om van daaruit te komen met voorstellen om dit ook daadwerkelijk te realiseren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Wij zetten in op het mogelijk maken van meer elektrische oplaadpunten voor auto en fiets.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Wij stimuleren en waar nodig en mogelijk faciliteren lokale burgerinitiatieven, zoals coöperaties, op het gebied van duurzaamheid als deze bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Heusden         | Limburg       | Venray zet in op verschillende onderdelen als het gaat om duurzaamheid: energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Daarbij voeren wij in elk geval de maatregelen uit die voortvloeien uit het Energieakkoord en het Klimaatakkoord van Parijs.                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Als het gaat om de energietransitie is onze inzet om op voorhand niets uit te sluiten. Energiebesparing, zonne-energie, windenergie, warmtebronnen en biomassa maken allemaal onderdeel uit van maatregelen die genomen kunnen worden om onze energie-doelstellingen te behalen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|                 |               | Gezamenlijk hebben we inmiddels ambities, budgetbeelden en de eerste initiatieven uitgesproken en vastgelegd in de duurzaamheidsagenda. Deze agenda biedt onze inwoners, innovatieve ondernemers en instellingen duurzame kansen om samen met ons te blijven werken aan een Duurzaam Heusden. Heusden is in 2050 energieneutraal.                                                                     | De komende periode zetten wij daarom in op meer energiebesparing in de gebouwde omgeving en het opwekken van duurzame energie binnen onze gemeentegrenzen.                                                                                                                                   | Plaatsing van windmolens en zonnenvelden worden in coöperatief verband mogelijk gemaakt, zodat een aanzienlijk deel van de revenuen terugvloeit naar de lokale samenleving. We zien het als onze gezamenlijke verantwoordelijkheid een essentiële bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van een nieuwe energie-infrastructuur om de oude infrastructuur gecontroleerd los te kunnen laten. Hierbij richten we ons op de pijlers wonen, ondernemen, mobiliteit en gemeente.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Bij nieuwbouw zetten we in op consumentgericht, levenscyclusbestendig, circulair en duurzaam bouwen. Dit betekent ook gasloos bouwen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Alle gemeentelijke voorzieningen zijn in 2030 energieneutraal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Plaatsing van windmolens en zonnenvelden worden in coöperatief verband mogelijk gemaakt, zodat een aanzienlijk deel van de revenuen terugvloeit naar de lokale samenleving. Dit betekent voor zowel bestaand als nieuw wonen dat we betrokken en schikbaar moeten zijn. Maar dit betekent ook dat we open staan voor kritiek en als dat nodig is zijn we uitbesteden en knopen doorhakken. Natuurlijk vindt dit om goede communicatie. We willen nog meer inspelen op de behoeften van onze inwoners en ondernemers en waar mogelijk initiatieven ondersteunen. We nemen dit inwoners-participatie of op zijn Heusden: schaalverdeling.                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Steenwijkerland | Noord-Brabant | Ons streven is een energieneutraal Steenwijkerland. Daarvoor is het nodig dat particulieren, bedrijven en de gemeente zich inspannen om het energieverbruik terug te dringen en in staat worden gesteld om lokaal meer energie op te wekken. Groot-schalige opwekking van energie wordt mogelijk gemaakt door bredere kaders. Uitgangspunt daarbij is dat de lasten en lasten eerlijk worden gedeeld. | Bij de uitwerking van dit programma zullen we nadrukkelijk de uitkomsten van de C1000 Burger-top Steenwijkerland Energieneutraal betrekken. Voorbeelden waar we over zullen denken, zijn 'lasten en lasten', de mix van zonne- en windenergie en 'bewustwording'.                            | Behoud van landschappelijke kwaliteit en biodiversiteit – De openbare ruimte wordt natuur-lijk, ecologisch en zonder gebruik van gifstof-stoffen beheerd. Voor onze bermen kiezen we voor een maatschappelijk biodiversiteit bevordert. We zijn zuinig op onze landschappelijke kwaliteit en maken heldere keuzes om die te bewaken (onder andere in relatie tot groot- schalige energieopwekking).<br>• Circulair bouwen en produceren stimuleren – We zullen een gemeentelijk beleid vaststellen met betrekking tot circulaire economie. Daarin zal aandacht zijn voor onze aanbestedings- voorwaarden, om te kijken hoe deze aansluiten bij de wens tot circulair bouwen en produceren.<br>Vastgestelde kaders vaststellen voor grootschalige energieopwekking met daarin een goede verdeeltoeslag tussen lasten en lasten, zoals draagvlak, landschappelijke inpassing en financiële lasten.<br>• Meer lokale energiecoöperaties.<br>• Oplevering en uitvoering routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed. | De focus van dit programma ligt op het verminderen van de afhankelijkheid van gas en de opwekking van energie via andere energiebronnen. De gemeente wil natuurlijke hulpbronnen duurzaam gebruiken en fors inzetten op de principes van de circulaire economie (hergebruik van reststoffen).                                                                                                                                                                                                                                  | Als gemeente nemen we maatregelen om ook ons eigen gasverbruik terug te dringen;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ook geven we extra aandacht aan 'schone' mobiliteit, bijvoorbeeld door meer elektrische oplaadpunten voor fiets en auto te creëren. Tweede doelstelling is om een strategisch mobiliteitsplan waarin we antwoorden proberen te geven op de behoeften en voorzieningen die nodig zijn met bv. tekort aan het vervoer van de toekomst (bijvoorbeeld autonoom rijdende auto's, elektrische auto's of auto's op waterstof, eventueel andere vervoersmogelijkheden). | (Er komt een) Een zichtbaar energietekort. We informeren en motiveren mensen en coöperaties om te investeren in goede isolatie van woningen;                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Meer lokale energiecoöperaties;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|                 | Overijssel    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Rheden          |               | In het verleden zijn de nationale klimaatdoelen streven wij naar een CO2 neutrale samenleving in 2050 en voor de middellange periode streven wij naar een reductie van de CO2 emissie met 40% in 2030.                                                                                                                                                                                                | Voor de komende periode gelden als duurzaamheidsdoelstellingen: 20% CO2 reductie in 2020 en een duurzame energieopwekking van 16% in 2023. Waarbij in deze raadsperiode de bewilligingen gereserveerd is met de garantie op het halen van de doelstellingen en de eerste stappen zijn gezet. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Nieuwe woningen en gebouwen worden - voor zover juridisch mogelijk - vanaf nu al energieneutraal en aardgasloos gebouwd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | In relatie tot verduurzaming heeft de gemeentelijke organisatie een voorbeeldfunctie. Duurzaamheid als leidend beginsel in het gemeentelijke beleid, met als uitgangspunt een integrale uitvoering van energietransitie en klimaatplan. Het onderwerp energie en klimaat binnen alle beleidsdomeinen dient bij te dragen aan de gemeentelijke doelstellingen. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed. Al in 2018 wordt aan de raad een voorstel met verschillende verduurzamingsscenario's voorgelegd. De energie-neutraal agenda heeft zich in de afgelopen periode uitgebreid met onderwerpen als aardgasloos, circulaire economie, elektrisch vervoer, waterstof en geothermie. Het huidige programma "Rheden's Klimaatplan" wordt, mede op basis van de verkenningen inzicht en de nieuwe ontwikkelingen in 2018 geactualiseerd. | Reductie van CO2 emissie door het optimaliseren van infrastructuur en elektrificatie, zoals het plaatsen van elektrische laadpunten voor zowel auto als fiets in alle dorpen.                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Bewustwording en gedragsverandering door voorlichting en educatie is een belangrijk speerpunt om te komen tot een duurzame samenleving. Lokale initiatieven op wijk- en/of buurtniveau en op scholen stimuleren wij. Door middel van concrete campagnes, voorbeelden en projecten brengen wij het thema dicht bij de inwoner (zoals Sleebreak, een energie- neutraal demo-huis, een regenton, energie-advies of dag van de duurzaamheid). | De weg naar een duurzame samenleving richten we in samen met inwoners, verenigingen, instellingen, ondernemers en de regio. Als gemeente nemen we bij complexe duurzaamheids-vraagstukken het voortouw om ontwikkelingen in gang te zetten. De gemeente Rheden neemt de verantwoordelijkheid conform de regionale routekaart Energietransitie Arnhem- Nijmegen. We hebben daarbij oog voor de integrale maatschappelijke lasten en ondersteunen inwoners met een kleine beurs. Voorzieningen dienen laagdrempelig en betaalbaar te zijn, zonder rompslomp. Inwonersinitiatieven worden door ons gestimuleerd en waar mogelijk gefaciliteerd. We gaan actief in overleg met onze raadsleden en organisaties over alternatieven zoals koude-warmte opslagsystemen. We onderzoeken, samen met relevante partijen, welke mogelijkheden er zijn om aan te sluiten op het bestaande warmtenet Arnhem- Duiven (ARV). | De weg naar een duurzame samenleving richten we in samen met inwoners, verenigingen, instellingen, ondernemers en de regio. Als gemeente nemen we bij complexe duurzaamheids-vraagstukken het voortouw om ontwikkelingen in gang te zetten. De gemeente Rheden neemt de verantwoordelijkheid conform de regionale routekaart Energietransitie Arnhem- Nijmegen. We hebben daarbij oog voor de integrale maatschappelijke lasten en ondersteunen inwoners met een kleine beurs. Voorzieningen dienen laagdrempelig en betaalbaar te zijn, zonder rompslomp. Inwonersinitiatieven worden door ons gestimuleerd en waar mogelijk gefaciliteerd. We gaan actief in overleg met onze raadsleden en organisaties over alternatieven zoals koude-warmte opslagsystemen. We onderzoeken, samen met relevante partijen, welke mogelijkheden er zijn om aan te sluiten op het bestaande warmtenet Arnhem- Duiven (ARV). |
| Peel en Maas    | Gelderland    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Minimaliseren van het energieverbruik, onder andere door preventie, isolatie en energie besparende maatregelen. De gemeente kijkt af voor minder draagkrachtige inwoners betaalbare financiering mogelijk is, bijvoorbeeld in de vorm van een duurzaamheidslening.<br>De focus ligt op de verduurzaming van de woningvoorraad en het realiseren van ten minste één bestaande wijk naar een aardgasloze wijk voor 2023 (transformatie).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We leveren onze bijdrage doordat we inwoners bewust maken van klimaatveranderingen en ze hierbij stimuleren en faciliteren om maatregelen te treffen.                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Wij hebben als gemeente duurzaamheid hoog in het vaandel staan: het is één van onze kernwaarden. We waarderen initiatieven uit de samenleving die gericht zijn op een duurzame ontwikkeling. Initiatieven die gericht zijn op circulair ondernemen waarderen wij ten zeerste. We willen bijvoorbeeld koploper zijn in het bieden van kansen aan innovatieve duurzame bedrijven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Etten-Leur      | Limburg       | (Wordt niets over gezegd)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Ook zoeken we naar nieuwe manieren voor mobiliteit zoals bijvoorbeeld Uber, OV-fiets, elektrische deauto's en de boodschappen bezorgers van de toekomst. We kunnen ook de verduurzaming van bestaand vastgoed, de productieprocessen en de landbouw. Eigenaren van panden en ondernemers dragen primair de verantwoordelijkheid.                                                                                                          | De gemeente krijgt een belangrijke rol in de bewustwording en het stimuleren van energiebesparende maatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Etten-Leur biedt ruimte voor nieuwe plannen van inwoners en/of partners. Indien nodig zorgt de gemeente voor planologische inpassing (aanpassing van het bestemmingsplan of toepassing van een wijzigingsregeling). De initiatiefnemer zorgt in dialoog met de omgeving voor een ruimtelijk aanvaardbaar plan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|                 | Noord-Brabant | De totale energietransitie loopt tot 2050. Door inwoners wordt de energietransitie, met uitzondering van zonnepanelen, nauwelijks aangegeven als prioriteit.                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |



|                   |               | Gemeenten die een jaarlijk geformuleerd hebben wanneer ze energie/klimaatneutraal willen zijn.                                                                                                                                                                                                                                   | Concrete korte termijn doelstellingen ter bevordering van de inzet van duurzame energie en CO2-reductie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Concrete afspraken voor in het bestemmingsplan, of toegewezen plekken zonnepanelen en/of windmolens te plaatsen, enzovoorts.                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Concrete voornemens voor het aardgasvrij maken van bestaande woningbouw of concreet voornemen om in jaar X geheel van het aardgas af te zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Volledig verduurzamen gemeentelijk vastgoed, concrete doelstelling of concreet budget                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | We gaan plaatsen                                                                                                                                                                 | Speciaal opgerichte ketten/kennis-informatiecentra, waar inwoners/bedrijven e.d. informatie kunnen winnen specifiek voor deze opname, of voorlichtingscampagnes over de opname                                                                                                                                                        | Coöperaties en initiatieven worden ondersteund en/of gestimuleerd                                                                                                                                            | Er wordt een specifiek budget vrijgemaakt, bijvoorbeeld of om een fonds voor het behalen vd doelstelling                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                   |               | Gemeenten die wel duurzame ambities hebben, maar hier geen concreet jaartal aan verbonden hebben                                                                                                                                                                                                                                 | De belofte op korte termijn te komen met een korte termijn doelstellingsplan, maar nog geen concrete invulling hiervan. Wel al plannen als de komende jaren zonnepanelen plaatsen, maar niet hoeveel voor wanneer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Niet-concrete ambities voor wijk of regio's, gesprekken met woningcorporaties                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Enkel concrete voornemens voor aardgasvrije nieuwbouw, al dan niet aangevuld met algemene verwijzingen naar plannen om bestaande bouw aardgasvrij te maken                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | verduurzaming vastgoed                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Niet concreet, streven, stimuleren, onderzoeken, via aanbesteden. Eigen wagenpark                                                                                                | Het belang van communicatie en het betrekken van inwoners wordt benadrukt                                                                                                                                                                                                                                                             | Samen' wordt aangemoedigd, maar niet concreet ondersteund. Of participatie en initiatieven worden aangemoedigd, maar over de gemeente in zijn algemeenheid en niet over specifieke duurzaamheidsmaatregelen. | Er wordt een budget vrijgemaakt, het is alleen niet duidelijk hoe groot dit budget is.                                                                                                                                                                                                                       |
|                   |               | Gemeenten die het alleen over klimaat hebben in algemene zin, maar niet specifiek ingaan op invulling die de gemeente hieraan geeft. Of gemeenten die algemene uitspraken doen over maatregelen.                                                                                                                                 | Er zijn geen korte termijn doelstellingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Geen gerichte ambities wijken / zonnepanelen / windmolens (onderzoek, richten op, inzetten op)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Het aardgasvrij maken van (delen van) de gemeente wordt niet genoemd of algemeen geformuleerd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Geen eigen ambitie (wel externe partijen; provincie, land)                                                                                                                       | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Er wordt niet specifiek naar verwezen.                                                                                                                                                                       | Er staat niets in het akkoord over een budget                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Gemeente          | Provincie     | Lange termijn doelstelling CO2/Klimaat/energie-neutraal                                                                                                                                                                                                                                                                          | Korte termijn doelstellingen duurzame energie / CO2-reductie / Her nieuwbouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | duurzame energie bestemmingsplan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Aardgasvrij (bestaand en nieuwbouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Verduurzaming gemeentelijke bouw                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Elektrisch rijden                                                                                                                                                                | Communicatie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ondersteunen en stimuleren burgercoöperaties en -initiatieven                                                                                                                                                | Budget voor behalen doelstelling                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Oude IJsselstreek |               | Voor onze regio is het akkoord van Groenlo gesloten. Dit akkoord bevat de doelstelling om energie-neutraal te zijn in 2030. Om deze doelstelling te realiseren is een forse inzet op verduurzaming noodzakelijk, zodat we ook aan toekomstige generaties een leefbare wereld doorgeven en een schone en groene gemeente blijven. | We streven naar 90% afkasscheiding. Over 4 jaar gebruiken 100 bestaande particuliere woningen 30% minder energie. Alle nieuwbouwplannen zijn vanaf 2019, zoveel als mogelijk, energie-neutraal. Vanwege de voorbeeldfunctie van onze gemeente, kopen we zoveel mogelijk duurzaam en circular in.                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                  | Via een pilot voor één loket op wonen, zetten we in op het treffen van energiebesparingsmaatregelen bij inwoners                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                              | Naast een verhoging van onze algemene uitkering door het Rijk, zijn er ook zogenaamde enveloppegelden. Deze gelden zijn specifiek bedoeld voor klimaat, duurzaamheid en regionale knelpunten. Door onze ambities en budgetten slim in te zetten, kunnen we mogelijk aanspraak maken op deze enveloppegelden. |
| Geldrop-Mierlo    | Gelderland    | De lange termijn doelen zijn vastgelegd in de "Visie op energietransitie". Belangrijke doel is energie neutraal in 2040.                                                                                                                                                                                                         | We willen als doel voor 2022 7,4% van de energie in onze gemeente duurzaam opwekken en de uitstoot van CO2 verminderen met 20%.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Dat betekent dat we inzetten op 8 ha zonnepanelen. Er kunnen in Geldrop 8 windturbines geplaatst worden. Aangezien het totale bouwproces 5 jaar duurt, sturen we op twee windturbines in 2023.                                                                                                                                                                                                                  | Onze ambitie is om in 2022 10% van de woningen in Geldrop-Mierlo gasloos te hebben en alle nieuwbouwwoningen gasloos te bouwen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                  | Daarom investeren we ook in het betrekken van de lokale samenleving bij de verduurzaming van Geldrop-Mierlo.                                                                                                                                                                                                                          | In samenspraak met burgers, woningcorporaties etc. gaan we op zoek naar effectieve en duurzame vormen van financiering vanuit het principe "wat we lokaal kunnen doen, doen we lokaal".                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Heemskerk         | Noord-Brabant |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Wij zullen bij alle bouwprojecten duurzaamheid en energietransitie een prominente rol geven. Tenslotte willen wij in de periode 2018 - 2022 ook een aansprekend voorbeeld van innovatie en duurzaamheid realiseren. Bijvoorbeeld de eerdergenoemde schaatsbaan.                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | De gemeente geeft het goede voorbeeld als het gaat om energietransitie, duurzame gebouwen en gebruik van voertuigen op duurzame brandstoffen. Wij gaan nog duurzamer inkopen. Dit wil zeggen dat de principes van de circulaire economie worden toegepast bij het aankopen van producten en diensten. Daarom willen wij dat de gemeente zich aansluit bij het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016 - 2020. Het Manifest geeft op hoofdlijnen de gedeelde ambities weer van Nederlandse overheden, wat met een actieplan concreet uitgewerkt dient te worden naar de eigen organisatie. | Ook het openbaar vervoer binnen de gemeente krijgt extra aandacht. De idee is om een beperkt lokaal netwerk op te zetten van elektrisch aangedreven busverbindingen.             | De gemeente is het kennisloket voor inwoners en bedrijven. Als de gemeente de kennis niet zelf heeft, gaat ze als partner mee op zoek naar de informatie. Wij willen met bedrijven die innovatieve ideeën op het gebied van duurzaamheid hebben op zoek gaan naar subsidiemogelijkheden op provinciaal, landelijk en Europees niveau. | De gemeente heeft het organiserend vermogen. Initiatieven van bewoners en bedrijven kunnen door de samenbindende kracht van de gemeente verder geholpen worden.                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Hellevoetsluis    | Noord-Holland | (niet gesteld)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Uitvoering geven aan de Routekaart Duurzaam Voorne-Putten 2040, hiervan maken o.a. windmolens en zonne-energie deel uit. We willen kijken naar alternatieve vormen van opwekken van energie: zonne-akkers, gewaswarme, gelijstencentrale, gebruik maken van overvloedige energiedragers uit het Haven Industriële Complex (HIC) zoals stoom of warm water en kleinschaliger zonnepanelen, warmtepompen en andere energiebesparende maatregelen in huishoudens en bedrijven. Wij zijn geen voorstander van (mega) windmolens op Voorne i.v.m. aansluiting van het open landschap. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | We beogen een flinke CO2 reductie en onze voorkeur gaat ernaar uit dat alle nieuwbouwprojecten van zowel woningen als ondernemingen gasloos gebouwd zullen worden. De ontwikkelingen rond het gasloos maken van bestaande woningen nauwgezet zullen volgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Wageningen        | Zuid-Holland  | De doelstelling Wageningen Klimaatneutraal in 2030 is onze gediende ambitie. In 2030 willen we ook dat heel Wageningen van het gas af is.                                                                                                                                                                                        | Routekaart klimaatneutraal updaten: wat willen en moeten we bereikt hebben in 2022, 2026 om klimaatneutraal te zijn in 2030, als het gaat om energiebesparing, duurzame opwekking, gasloze wijken en mobiliteit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | De andere kant van de medaille is, dat we duidelijkheid bieden aan de markt door helder te zijn over wat niet meer kan, zoals het bouwen met gas. Deze coalitie vindt dat de gas transitie eerlijk moet verlopen. De gas transitie draait namelijk niet alleen om techniek, maar vooral om mensen. Mensen, organisaties en bedrijven die bereid moeten zijn om mee te werken en te investeren. Om de gas transitie zo eerlijk en sociaal mogelijk in te te vullen trekken we samen op met verantwoordelijke ministeries en het Gelderse Energie Akkoord. | De gemeente geeft het goede voorbeeld door gemeentelijk vastgoed te verduurzamen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | De woonwijken zijn verkeersruw. We dienen bovendien rekening te houden met veranderende mobiliteit, zoals de elektrificatie van auto's, de auto's en de invloed van thuiswerken. | Het verduurzamen van de huidige woningen wordt per buurt of straat opgepakt. Bewoners worden actief benaderd en mogelijkheden voorgehouden. In het kader van de energietransitie is het goed om samen met buurtbewoners te zorgen voor energieopslag en -opwekking.                                                                   | Bewoners van Wageningen de mogelijkheid bieden om te participeren in grondstofrijke energieprojecten (via lokale energiecoöperaties).                                                                        | 282.500 EUR voor alles onder thema "Klimaatneutraal"                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                   | Gelderland    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Nu halen we onze energie nog van onder de grond. Schone energie van wind en zon brengt het boven de grond. Goed nadenken over hoe het energielandschap van de toekomst eruit moet zien, is de enige manier om het ons niet te laten overkomen. Inzet op combinatie van duurzame opwekkingsvormen, waaronder zonnepanelen, windmolens, geothermie en innovatieve oplossingen als energie uit planten en de Rijn. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |